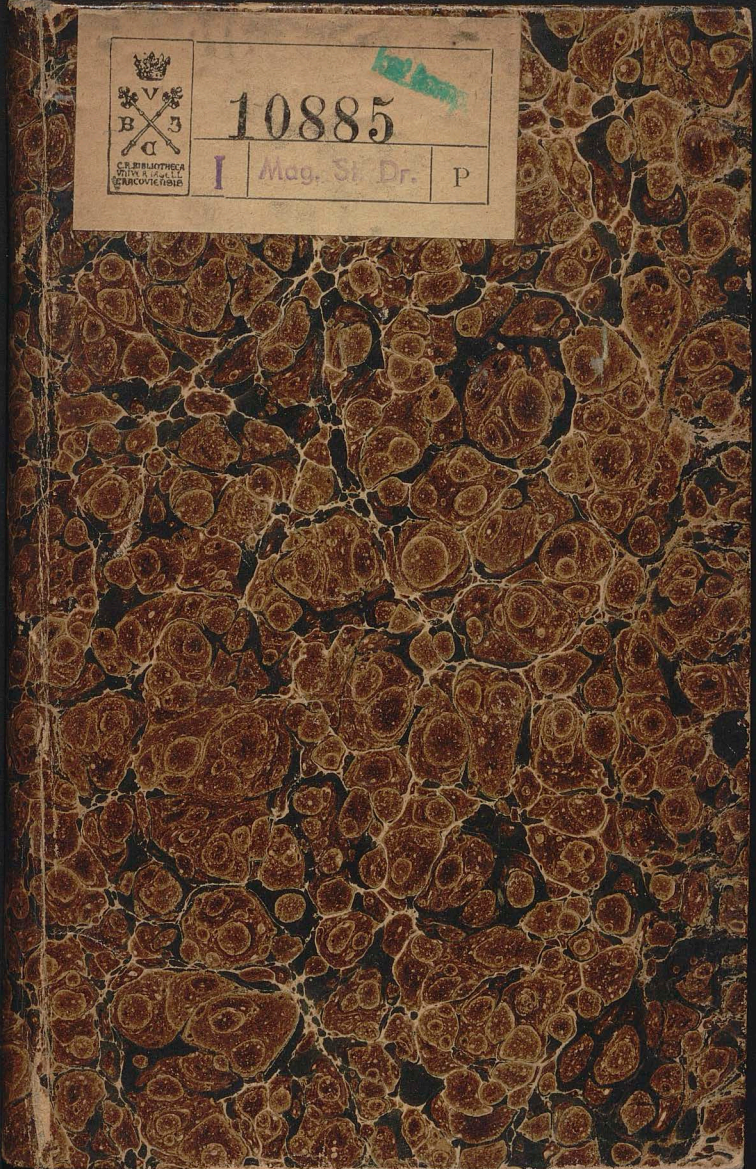

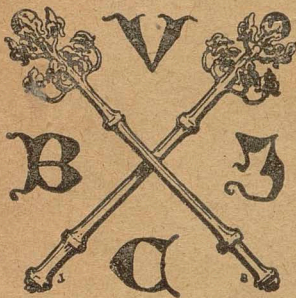

10885

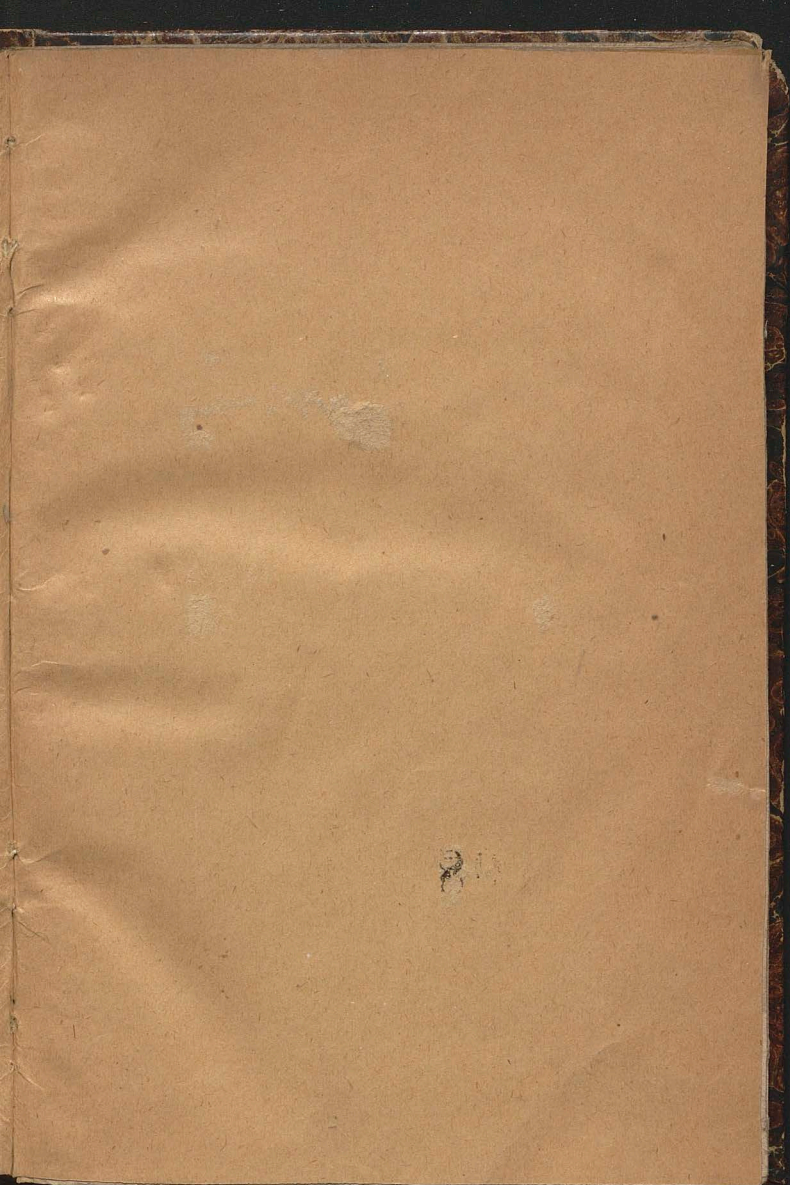
I Mag. St. Dr. P

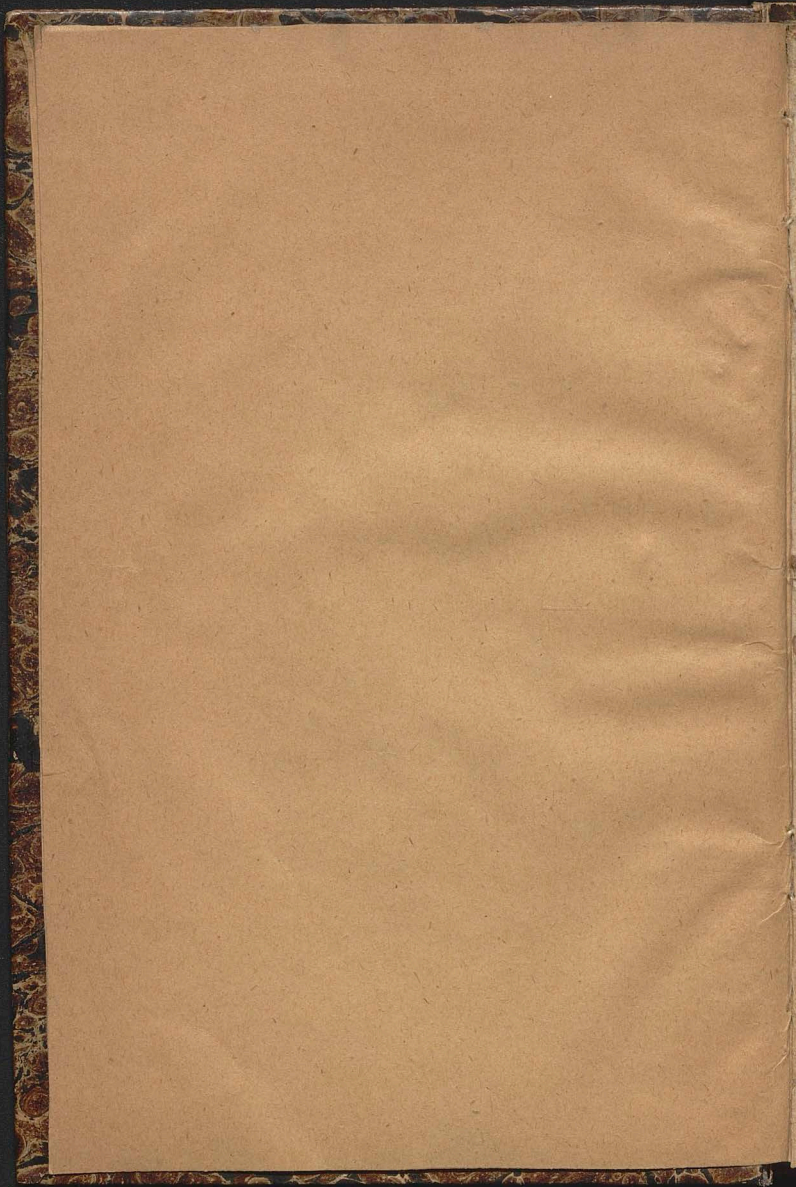
10885

10885

RUDIMENTA HISTORICA,

Sive

0144 425

Brevis, facilisque Methodus
Juventutem Orthodoxam notitiâ
Historicâ imbuendi,

Pro

Gymnasiis Societatis JESU.
Authore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM,
Historiæ Biblicæ.

juxtâ exemplar Vratisl: & Brunsbergense
cum auctuario.

CALISSII,

Typis S. R. M. Coll: soc: JESU. 1751.

BIBLIOTHECA UNIV. PHILIPPENSIS MANTUAE
JAGELLONICAE JAGELLONICAE

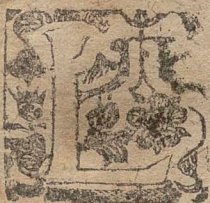
LAUDETUR

JESUS
CHRISTUS.
10885Z

P R Æ F A T I O.

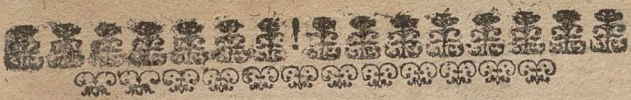

Ucubratiunculam hanc,
& quas deinceps typis
vulgabimus, non erudito-
rum, sed tyronum dun-
taxat usui destinamus,
compendiaria quâdam ostensâ viâ, quam
hi sinè peni scholastici, aliàs persolven-
di detrimento in offenso possint pede de-
currere. Hinc methodò usi sumus, jam
olim à Ven. P. Canisio nostro usurpari
solitâ, utpote rudium captui in primis
accommodata. Nec pauca consultò hic
omissimus, quæ alii fusè pertractant:
multa etiam cursim ac breviter attigi-
mus, quæ prudens Præceptorum sup-
plebit industria, discantium orexin ita
excitando, ut nimiâ rerum copiâ nau-
seam nè moveant. Additæ quoque suis
sunt locis historicæ quædam observatio-
nes, ut juventus jam nunc assuescat non
in nuda duntaxat rerum narratione, ve-

lut cortice, hærere, sed ipsum adeo nu-
cleum, sub ea latentem, vestigare, uti-
lissima rectè & sentiendi & vivendi do-
cumenta inde eruendo. Cæterum usus
ipse ac experientia docebit brevi, quid
hisce opusculis addendum, quid de-
mendum videatur. Nobis sufficiat me-
thodum prævisse, quâ rudis adhuc ætas
manu quasi ducatur ad historicum illud
stadium propè immensum alacriter in-
grediendum. De Chronologia porro,
& aliis, in quibus ipsimet Scriptores Ca-
tholici hodiedum inter se discrepant, ni-
hil in medium afferemus, quod Au-
ctorum probatissimorum testi-
monio confirmari
non possit,

Par-

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante diluuium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapsu Adam.
§. I. Creatio mundi. II. Adami lapsus, & supplicium.

Cap. II. De Adami posteris usque ad diluuium.
§. I. De Abele & Caino. II. De Filiis DEI, & hominum. III. De diluuiio.

P A R S II.

De Patriarchis post diluuium usque ad Abrahamum.

Cap. I. De filiis Nòemi.

Cap. II. De Turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebraeorum.

Cap. I. De Abrahamo.

§. I. Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

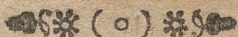
§. II. Ejusdem res gestæ post natum Isaacum.

Cap. II. De Patriarchis Isaac, & Jacob.

§. I. Isaac. II. Jacob.

Cap. III. De Patriarcha Joseph.

§. I. Josephi res gestæ ante venditionem.

- §. II. Ejusdem varia fortuna in servitute Ægyptiaca.
- §. III. Ejusdem ad summas dignitates promoti præclara facinora.
- Cap. IV. De iis, quæ Istrælicis morte Josephi evenère.
- §. I. Istrælicarum in Ægypto servitus, & vexatio.
- §. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV.

De Judicibus Istrælicarum, eorumque regimine.

- Cap. I. De 40. annorum profectioe populi Istrælicici per desertum Moysse ductore.
- §. I. Dei erga gentem Hebræam beneficia.
- §. II. Ejusdem cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.
- §. III. Supplicia eidem à Deo irrogata.
- Cap. II. De Judicibus post obitum Moysis usque ad Gedeonem.
- §. I. Josue II. Othoniel, Aod, Debbora, & Barac.
- Cap. III. De 8. Judicibus proximè succedentibus usque ad Samsonem.
- §. I. Gedeon II. Abimelech, Thola, Jair, Jephthe.
- Cap. IV. De 3. postremis Judicibus.
- §. I. Samson. II. Heli, & Samuel.

P A R S V.

Reges Hebræorum.

- Cap. I. De Rege Saule.

§. I.

- §. I. Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.
 §. II. Saulis à Deo reprobati facinora.
 Cap. II. De Rege Davide.
 §. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.
 §. II. Pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.
 Cap. III. De Rege Salomone.
 §. I. Salomon Regum sapientissimus.
 §. II. Idemque insipientissimus.
 Cap. IV. De Regibus Israëlitarum.
 §. I. Novem Reges Israëlitis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.
 §. II. Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad regni illius interitum.
 Cap. V. De Regibus Juda.
 §. I. Duodecim Reges Juda à Roboam usque ad Ezechiam.
 §. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babylonicam.

P A R S VI.

De captivitate Babylonica, & quæ post hanc usque ad Hierosolymæ excidium contigere.

- Cap. I. De captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.
 Cap. II. De rebus gestis Judæorum sub Monarchis Persicis.
 Cap. III. De iisdem sub Monarchis Græcis.
 §. I. Judææ status tempore Alexandri.
 §. II. Ejusdem varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.
 §. III. -- sub Monarchis Syriis.

§. IV. -- sub Hebræis Pontificibus, regium
sibi titulum vendicantibus.

Cap. IV. De Rebus Judaicis sub Monarchis
Romanis.

Appendix de excidio urbis Jerosolymæ.

Isagoge.

Sive

Præviæ quædam quæstiunculæ.

De Historia generatim.

I. Quid est historia?

Est rerum ab orbe condito, ad hæc usque
tempora notitia, & commemoratio.

II. Quotuplex est historia?

Est præcipuè duplex, sacra scilicet, sive
Ecclesiastica, & profana.

III. Quid est historia Ecclesiastica?

Est notitia rerum, ad Ecclesiam & Religio-
nem, ejusque tum propagationem, tum in-
fectationem, aliasque hujusmodi vicissitudi-
nes pertinentium.

IV. Quid est historia Politica?

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli,
pæcisque temporibus, gestarum notitia.

*V. Cur in historia studium præcipuè in-
cumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectatio-
nem ad scientias plerasque omnes, imò &
quodammodo vitæ consuetudinem non utilis
modò, sed planè necessaria est.

VI. Quid

*VI. Quid ergo potissimum ex historia
discimus?*

Docemur inde 1 summam DEI sapientiam & providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto DEUS amore ac beneficiis bonos prosequi, turarique; quanto verò odio ac suppliciis afficere improbos. seriùs citiusque semper consueverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loquuntur historiæ, evidenter demonstrant, quàm fluxa & inania sint terrena hæc omnia, atque adeò quàm parvi, imò nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quàm vitia pravorum, qui ætate nos antecessere, speculi instar nobis sunt, in quo clarè dilucidèque possimus perspicere, quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

*VII. Cur historia notitia hoc maximè tempore
est neecessaria?*

Cui, hoc præsertim tam erudito ac delicato sæculo, cum viris honoratioribus ver-
sandum est, stupiditatis atque inscitix notam effugere vix poterit, nisi historiæ notitia non mediocri sit imbutus.

*VIII. Quibus adminiculis comparanda hi-
storia notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectio-
ne non vaga & confusa, sed certa & destinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, auditque, ruminacione.

IX. *Quid tyroni & candidato historiae praecipue attendendum?*

Ut totius historiae seriem quandam, ac praecipuas rerum, regnorumque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè observet. In subsidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos historiae oculos meritò quis dixerit Tandem adolescentes jam nunc ex actis praesertim memorabilioribus observationes varias, & documenta ad mores formando idonea colligere, atque alienò periculò sapere discant.

Liber I.
Historiae Biblicae.

Prooemium.

I. *Quibus de rebus praecipue meminit haec historia?*

De iis potissimum, quae à mundi primordio ad Christi adventum populo electo evenere.

II. *Unde haurienda historiae hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui Deo dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque sacris Scriptoribus, sunt literis consignata.

III. *Cur in sacra hac historia primum ac praecipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quòd instinctu, affla-

statuque Divini Spiritus ad nostram institutionem, utilitatem ac disciplinam sit conscripta.

IV. Suntu monumenta hæc Biblica ad Ecclesiasticam potius, an Politicam Historiam referenda?

Ad utramque referri possunt; si enim consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam; si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

V. Quanam epochæ in hac historia potissimum sunt consideranda?

Sequentes lex.

1. Diluvium annò mundi millesimò sexcentisimò quinquagesimò sextò. (1656.)
2. Vocatio Abrahæ annò mundi bis millesimò centesimò octavò. (2108.)
3. Exitus Israëlitarum ex Ægypto annò M. bis millesimò quingentesimò quadragesimò quartò. (2544.)
4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule, annò M. bis millesimò nongentesimò sexagesimò secundò. (2962.)
5. Captivitas Babylonica annò M. ter millesimò quadringentesimò quadragesimò sextò. (3446.)
6. Christi nativitas annò M. quater millesimò quinquagesimò tertio. (4053.)

VI. Quot partibus constat hæc nostra Historia Biblica?

Sex, quæ ferè eum totidem mundi ætatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes:

I. Ætas

1. *Ætas Patriarcharum ab Adamo ad diluuium, complectebatur annos. lxx, & quinquaginta supra mille sexcentos. (1656.)*
2. *Ætas Patriarcharum post diluuium usque ad vocationem Abrahamæ numerabat duos & quinquaginta annos. ultra quadringentos. (452.)*
3. *Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profectionem ex Ægypto continebat lxx & triginta annos supra quadringentos. (436.)*
4. *Ætas Iudicum à Moysè usque ad Reges fuit quadringentorum ac duodeviginti annorum. (418.)*
5. *Ætas Regum à Saule usque ad captiuitatem Babylonicam definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)*
6. *Ætas Ducum & Sacerdotum à captiuitate Babylonica usque ad Christum natum, sexcentis ac septem annis absoluebatur. (607.)*

Universè fluxerunt anni quater mille, quinquaginta tres. (4053.)

P A R S I.
DE
Patriarchis ante Diluuium.

In sequentibus duobus capitibus agetur
1. de creatione mundi, deque lapsu, & peccata
na Adami. 2. De posteris Adæ ante diluuium.

C A P U T I.
De Creatione mundi, & lapsu
Adami.

§. 1.

Creatio mundi.

I. *Quis mundum hunc condidit?*

DEUS cœlum & terram, & quidquid utriusque ambitu continetur, è nihilo produxit sex dierum intervallo, etsi puncto temporis absolvere omnia potuisset. Ac prius quidem die lucem, alterâ firmamentum condidit; tertiâ aquas secrevit à terra, quam her-

bis ac stirpibus conuestitam, omne genus frugum iussit progignere. Die quarta sol & luna cum stellis, quintâ pisces & volucres, sextâ quadrupedia & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

II. *Quomodo DEUS Adamum produxit?*

Corpori è terra formato immortalem inspiravit animam, cui divinitatis suæ quasi sigillum, & imaginem ita impressit, ut tres unius animi facultates tres unius Dei hypostasas quodammodo exprimerent.

III. *Quid Deus die septima à mundi productione porro egit?*

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbathi*, hoc est, *quietis*, sibi sacrum esse voluit, donec *Sabbathi* locò, diem *Dominicam*, quâ Christus suo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari iusserit.

§. 2.

Lapsus, & pœna Adami.

I. *Equisnam locus erat Paradisus?*

Hortus erat longè amœnissimus, omnibusque deliciis affluens, Dei ipsius manu confectus, in quo duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera scientiæ boni & mali appellata. Huc Deus Adamum transtulit, facta potestate omnibus horti fructibus vescendi, unicâ duntaxat arbore scientiæ exceptâ, de qua

qua nè quid decerperet, sub mortis pœna ve-
tuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitandæ
causâ.

II. *Ubinam, quòve modò Deus Evam
condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit,
atque ex ea Evam formavit, comparem & ad-
jutricem Adamo futuram.

III. *Què verò his tantis beneficiis ambo
respondère?*

Pessimè; Eva enim fraude mali genii, ex
serpente loquentis, inducta veritum gusta-
vit pomum, & virum, idem ut faceret, pel-
lexit.

IV. *Qua demum ratione veterator ille pomi pro-
hibiti esum Evæ persuadere potuit?*

Asseveraverat mendacissimus sycophanta,
nequaquam ob degustatum fructum morte, uti
Deus minitatus fuisset, eos mulctatum iri,
quin potius plenam rerum omnium noti-
tiam adepturos, Deoque ipsi fore simillimos.

V. *Quæ pœna hant culpam excepit?*

1. Ambo innocentiae veste spoliati, mox
suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem,
quam proin connexis ficuum foliis obte-
ctum ibant. 2. DEUS auditis rejectisque
putidis eorum excusationibus, suam utrique
denunciavit pœnam, ac Evam quidem libe-
ros suos, cum dolore parituram, virique sub
imperio ac potestate futuram; Adamum ve-
rò, postquam vitæ alimenta è terra sterili ac

lpi.

spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reversurum. 3. Ambo Paradiso æternum proscripti, posteritatem omnem in commune secum pertraxere exitium.

CAPUT II.

De posteris Adami usque ad diluuium.

§ I.

De Abele, & Caino.

I. Qui, qualesque hi ambo fuerunt?

Adami uterque, Cain maior, Abel minor natus filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris colendis operam dabat: Abel summa erat integritate ac innocentia: Cain contra perversis omnino moribus. Abel optima quæque Deo in sacrificium obtulit: Cain deteriora selegit: hinc Deo acceptissimum erat Abelis sacrificium; Caini verò inuisum prorsus & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidia flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in speciem invitatione in agros prolectum, crudelissimè trucidavit.

II. Quid perpetrata hac cæde Caino evenit?

Ob immane hoc parricidium à Deo vehementer objurgatus, non tantum pœnitentis animi signum non dedit; sed spe omni Divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profugus, quo-

quoad vixit, oberrabat, donec tandem à Lamecho ab nepote suo, in sylva pro fera habitus, jaculo est transfixus.

§. 2°

De filiis Dei, & filiis hominum.

I. Quosnam erant filii Dei?

Adamo in Abelis locum natus est Sethus Deo ob virtutis & pietatis studium apprime charus, cujus posterum erant Patriarchæ illi, qui unà cum filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem piencissimum, partim ob suamet virtutem filii Dei sunt appellati.

II. Quosnam ex his præ cæteris memorandi veniant?

1. Enos Sethi filius, qui primus Deum publicis, solemnibusque cæremoniis ac ritibus devenerari cæpit. 2. Enoch, qui ob eximium avitæ religionis studium & summam cum Deo familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus à Deo præstitutos, longè supergressus, annos vixit nongentos sexaginta novem

III. Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?

Impii Caini progeniem. Cainus hic primam urbem condidit, à filio Henochi Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejusque frater Tubalcain ferrariam, soror verò Pœma lanificium invenit. Venatoriam primus

mus exercuit Lamech, longè diversus à Lamecho altero, Nòemi parente.

IV. *Qui filiis Dei convenire potuit cum filiis hominum?*

Sethi nepotes cum fœminis, à vitiosa Caini stirpe oriundis, inantipicata inière conubia, è quibus prognati gigantes, fœdissima illa scelerum monstra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, non nisi ultricibus diluvii aquis eluenda. Unus Nòemus tot inter malos bonus, & in obsequio Dei constans perstitit.

§. 3.

Diluvium.

I. *Quenam diluvium antecessere?*

Nòe, vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem, trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à Deo jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit, idcirco ab omnibus passim ludibrio habitus, tanquam delirus senex.

II. *Quid confectâ demum arcâ contigit?*

Nòe, comportato undique necessario com-
meatu & pabulo, ex omni genere animalium,
aqualibus exceptis, immundorum quidem
bina, mundorum verò septena in arcam, Dei
jussu

jussu & Angelorum subsidio, introduxit, in quam ubi & ipse dein cum conjuge sua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto horumque uxoribus pedem intulit, DEUS ostium foris occlusit.

III. *Quid ipso diluvii tempore factum?*

Quadragesima dies noctesque continui non tam imbres, quam rivi aquarum ruptis cœli cataractis, præcipiârunt, mariaque insuper omnia, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effudère, ut non orbem tantum universum inundârint, sed & altissimos montium vertices quindecim cubitis supergressa, quidquid hominum pecorumque terram hanc incoluerat, submerserint, solis iis, quos arcæ DEUS incluse-
rat, salvis relictiis. Annò ab orbe condito sex-
tò & quinquagesimò supra millesimum sexcen-
tesimum. (1656.)

IV. *Quam tandem Tragedia hæc catastro-
phen habuit?*

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus torus terrarum orbis immensi instar oceani undique restagnerat, Deus immisso vento calido ac vehementi, aquas sensim uà imminuit, dispulitque, ut arca post mensem à cœpto diluvio septimum, in Armeniæ montibus conquieverit. Indè quarto post mense Nòemus primò corvum, qui tamen carne, credo morticina, illectus, reverlus non est; deinde columbam post dies septem explora-
tum miserat, quæ, cum non haberet, ubi pe-
dem

dem figeret, arcam mox repetiit, septimaque abhinc die denuò dimissa, virentem oleæ ramum retulit, pacis & cessantis exundationis argumentum. Perstitit nihilominus in arca septem alios dies Noë. Cumque columba, quam tertio ablegarat, non rediisset, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus suis egressus, sacrificium eucharisticum obtulit, Deo tantopere acceptum, ut promisso sanciverit, se nunquam deinceps mundum simili eluvione castigaturum, ejusque rei perenne signum fore arcum cœlestem. Anno millesimò sexcentesimo quinquagesimò septimò.

Observationes ad primam Historiæ Biblicæ partem.

I. Cur DEUS ab Adamo, mundoque dein universo tam severas expetiit pœnas?

Ut omnes Adæ posterii commonefierent, quàm grande, nec una piandum morte, sit nefas, Deo ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque imperio sese opponere.

II. Nullaſne clementia Divina locus fuit in plectendo Adamo?

Imò longè maximus; nam vel ante denuntiatum supplicium, Christum humani generis vindicem ac liberatorem venturum promissit, qui malo huic remedium præsentissimum allaturus esset.

III. Quod-

III. Quodnam, & apud quos erat regimen
politicum ante diluuium?

Patriarchæ suam quisque familiam rege-
bant: Caini verò posteri, cùm primi urbes
frequentare cœperint, rempublicam ordi-
nâsse, communibusque temperâsse legibus
videntur.

P A R S II.

D E

Patriarchis post diluuium.

In sequentibus 2 capitibus recensentur 1.
Tres filii Nòè. 2. Ædificatio turris Babylonicæ.

CAPUT I.

Tres filii Nòè.

I. Quid de tribus hisce post diluuium memo-
ratu dignum occurrit?

Chamus parenti Nòèmo, somno vinoque,
cujus vim ignorauerat, ac indecenter denu-
dato, procaciter illisit, erubescens ac
detestantibus fratris proteruiam Semo & Ja-
pheto, quibus proinde Nòè, re intellecta,
bene precatus, Chami verò stirpem execra-
tus est.

II. Quibus tunc terminis desinebatur ho-
minum ætas?

Post diluuium ne ullus quidem vitam ultra

annum quingentesimum produxit; cùm tamen prius annos amplius nongentos plerisque vixisse constet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentesimum complevit. Virâ porro ac viribus hominum horrenda illa elatione haud parùm imminutis, Deus ad imbecillitatis subsidium vinum & carnes indulfit, cùm ante hac non nisi oleribus ac leguminibus vesci plerique omnes consueissent.

III. Num tres filii Nòè uno semper, eodemque in loco ac regione habitârunt?

Haudquaquam; nam cùm hominum numerus ducentos intra annos à diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias sibi sedes quærere cogebantur. Japheto Europa cum Asia minore; Semo Asia, quæ Orientem spectat; Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Prius tamen, quàm omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano prorsus fastu turrim ædificare decreverunt, cujus apex cœlum usque pertingeret.

CAPUT II. Turris Babilonica.

I. Quem successum structura hæc habuit?

Initio sat prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinatò prodigiò sustulit, lingvâ, quâ tunc omnes eadem utebantur, in plures divisâ. Undè cùm alter
alte-

alterius verba haud posset percipere, cœpto erat desistendum.

II. Quia exinde consilii cepere?

Deducti in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morumque diversitas.

III. A quo populus electus originem duxit?

Ab Arphaxado Semi filio, & avo Heberi, in cujus familia lingua mansit Hebræa, à quo & Hebræi nomen ac genus traxere.

IV. Quis urbem Babylonem condidit?

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quâ vi, quâ dolo libertate spoliare, primusque regios usurpare titulos cœpit annò millesimò octingentesimò septuagesimò nonò (1879.)

Observationes ad II. Historiæ Biblicæ partem.

I. Quæ altera hac mundi ætate rerum facies erat?

Admodum tristis; nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipuè cum idolorum cultus introduci cœptus.

*II. Quæ lingua post repentinam illam idioma-
tum permissionem etiamnum putantur
esse reliquæ.*

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Sclavonica, & Tartarica, quæ

24 Pars III De Patriarchis reliquis
matrices dicuntur, quòd reliquæ indè sint
ortæ.

P A R S III.
DE
Patriarchis reliquis usque
ad Judices Israëlitarum.

In 4. sequentibus capitulis mentio fit. 1. De
Patriarcha Abrahamo. 2. De Haac, & Jacob.
3. De Josepho Ægyptio. 4. De servitute
Ægyptiaca.

C A P U T I.
De Patriarcha Abraham.

Prior paragraphus Abrahami res ante, po-
sterior post natum Haacum gestas comple-
ctitur.

§. I.
Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

I. *Qui se habuit Abrahæ à patria sua in alle-
nat terras migratio?*

Cùm DEUS Abrahamum Patrem non mo-
dò credentium omnium, sed Christi quoque
ipius progenitorem destinasset, eundem pro-
pè septuagenarium è Chaldæa, patria sua,
idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur
Haranem primùm, Mesopotamiæ urbem,
tum deinde post quinquennem ibidem com-
morationem, in regionem Chanaanitidem,
ipsi,

ipſi, totique ejus poſteritati promiſſam, demigrare juſſit, annò ab orbe condito bis milleſimò centeſimò, decimò quartò. (2114.) Paruit utrobique ſinè mora & tergiverſatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum ſemper promptiſſimus.

II. Cur Abrahamus à Lotho ſejungi voluit?

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patruo ſuo tectis & pascuis utebatur. At cùm vir ſanctus novas identidem rixas ſuos inter ac Lothi paſtores exiſtere animadvertiſſet, pacis ſtudio ſeorſim deinceps habitare ſtatuit. Lothus facta ſibi ab Abrahamo optione, quemcumque voluiſſet, terræ tractum occupandi, regionem longè amoeniſſimam, Sodomæ circumjacentem, ſinè ulteriore diſquiſitione elegit, ignarus, quanta indè ſibi pericula, malaque imminerent. Annò M. bis milleſimò centeſimò decimò ſextò. (2116.)

III. Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoſte captum, in libertatem aſſeruit?

Rex Sodomæ à 4. Regibus bellò laceſſitus, unà cum aliis 4. Regibus, quos in ſubſidium advocârat, vincitur, captâque urbe Sodomâ, Lothus quoque cum ſuis in ſervitutem abſtrahitur. Quò compertò, Abrahamus cum trecentis ac duodeviginti è ſua familia, exercitum victorem ſtrenuè inſecutus, fundit, fugatque; atque ità non Lothum modò in libertatem reſtituit, ſed omnem Sodomis ablata prædam recuperat. Anno M. 2118.

IV. Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacra
Litera referunt?

Cum Abrahamus sub meridiem fervente
solis æstu ad ostium tabernaculi consideret,
tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum
habitu) adventare conspiciunt; moxque ob-
viam progressus, perofficiosè salutatur, & pran-
dium sub opacæ arboris umbra apparari ju-
bet. Remotis mensis, peregrinorum unus
Abrahamo significat, Saram uxorem, utitur
ætate jam provectoram, filium enixuram. Ob
rei huius novitatem atque insolentiam clan-
culum subrisit Sara, reprehensa idcirco ab
Angelo, quasi Dei potentia diffidisset. In
discessu unus è cœlestibus geniis Abrahamo
aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia
propediem eversum iri. Ille & nepotis, &
civium vicem miseratur, iteratis instat pre-
cibus, urbi ut parcat, si deni saltem infantes
in ea numerarentur; verum nè tot quidem
reperit, ultra intercedere ausus non est. 2139.

V. Quas pœnas urbs Sodomam dedit?

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes
(nam quintæ Segor nomine, Lotho depre-
cante, pepercit flamma) ruente de cœlo im-
bre igneo ac sulphureo, in cineres sunt reda-
ctæ. Ex horribili hoc incendio solus Loth,
ejusque uxor ac filia duæ ab Angelis propè
per vim sunt ereptæ, addito severo man-
dato; retro nè respicerent, quod quia Lothi
uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in
statuam salis est conversa. 2139.

§. 2.

Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

I. *Quid de Ismâèle memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla suscepit; verùm cùm insolentiùs sese efferre, ipsùmque adeò Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cœlo improbante, unâ cum Agare matre sua paternis aedibus expulsus est. Fugientes sitis propè confecerat, nisi Angelus, monstrata fontis scaturigine, iussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui per amplæ familiz parens olim futurus esset. 2144.

II. *Quale sacrificium DEUS Abrahamo imperavit?*

Ut filium suum longè charissimum immolaret in monte Moria, quò vir sanctus sine cunctatione profectus, tridui itinere appulit. Hic primùm Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuit, ad omnem Dei, patrisque nutum expeditissimus filius. Jamque aræ impositum ferro appetebat parens, cùm cœlesti voce manum cohibere, & filii locò arietem, quem, Deo haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cadere juberetur, simulque certior fit, tam promptum Deo obsequendi studium eximiis cœli favoribus, Christi que ipsius è stirpe sua ortu remuneratum iri. 2103.

III. *Ubi.*

III. Ubi & quando Sara mortem appetiit?

Anno ætatis censefimò vigesimò septimò Hebrone diem suum magno filii & mariti lectu obit, sepultraque est in spelunca duplici, quasi Abrahamus ab Ephrone Hetheo numeratâ pecuniâ emit. 2175.

CAPUT II.

De duobus Patriarchis Isaac, & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaac, posterior de Jacobo ager.

§. 1.

Isaac.

I. Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?

Triennio à Saræ matris obitu, cum Isaacus annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam, patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi cœlesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaac sponfam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultro præbitura esset. Præbuit Rebecca Pathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domò, mensaque exceptus, renuit prius cibum capere, quam demandatæ sibi legationis munere plenè per-

fun.

functus esset. Re ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, formâ non minùs quàm virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, annò ante obitum Abrahami trigèsimò quinq; rò, post orbem conditum, bis millesimò, centesimò, septuagesimò nonò. (2179)

II. Quos Isaac filios genuit?

Vigesimò demum annò ab inito matrimonio Rebecca Esauum, & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animique longè dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti ferocique ingenio; hic placido, & tractabili indole.

III. Quò pacto Esauus primogenitus, jus suum fratri cessit?

Cùm fortè à venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, quâ tum frater vescebatur, tantò tenebatur desiderio, ut non dubitârit natalem prærogativam Jacobo pulcullâ vendere. Cujus dein cessionis, etiam jurejurando firmatæ, eum postea serò nimis poenituit. (2218.)

IV. Uter alteri benedictionem paternam præripuit?

Jacobus natu minor, idque non tam astutius Rebeckæ matris lux, quàm arcano Dei consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esauo, tanquam primogenito, & familiæ Principi, bene precari; priùs tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum

tum palato suo epulum apparare jubet. Quò
cognitò Rebecca quoque Jacobo in manda-
tis dat, ad gregem illico properet, duosque
indè hædulos pinguiſſimos afferat. Hos illa
ferinæ in morem exquisitè coxit, condit-
que, atque è pelliculis collare & manicas
fingens, Jacobo tam ſcitè aptavit, ut Isaac,
cui præ ſenio caligaverant oculi, ex hirsutis
manibus & collo Eſauum coram aſſeſſe con-
jectans, licet de voce addubitarit, Jacobo
fauſtas inter preces primogeniti jura
& privilegia impertierit.

V. Quò animò hanc ſtropham Eſaus tulit?

Iniquiſſimò; hinc præ ira & indignatione
fremere, lamentari, ejulare, tantòque in
fratrem odiò ferri cœpit, ut eum de medio
tollere decreverit.

§. 2.

Jacob.

*I. Quam viam Jacobus inſe impotenti fratris
ira ſe ſubducendi;*

Ex matris conſilio, & cum bona patris ve-
nia in Meſopotamiam ad Labanum avuncu-
lum ſuum confugit.

II. Quid in hoc ei itinere accidit?

Cùm nocte præventus ſub dio pernoctare
cogeretur, dormienti objecta eſt ſcala myſti-
ca à terra ad cœlum uſque pertingens, per
quam cœleſtes genii ſurtum deorſum com-
meabant: quin DEUS ipſe ſupremo in gradu
conſiſtens, quæ olim Abrahamo promiſerat,

con-

confirmare denuo, ac rata habere voluit.
2276.

III. Quomodo Jacobus ab avunculo est exceptus?

Ad urbem Haram appropinquanti Rachel occurrit, patris sui greges pascens, qua: ut primùm in consobrini sui notitiam venit, patrem de re tota certiozem fecit. Hic nepotem suam inter amplexus & oscula domum suam lætus deducit. Mense ferme exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pascendis gregibus Labano locavit; qui tamen promissis haud stetit, sed emento septem annorum spatio, Liam filiam natu majorem substituit, minorem ea demum lege nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, utur arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

IV. Quando, quove cum comitatu domum remigravit Jacob?

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, sexque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locarat operam, in patriam tandem reverti statuit: cumque de discedendi potestate à socero impetranda desperaret, consulto prius numine, reque cum uxoribus communicata, clam iter ingreditur, socero ad tondendas oves aliorum tunc profecto; qui tamen cognitâ generi fugâ, nimium quantum excandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrimè est in-

secu-

secutus, pessimè haud dubiè excepturus, nisi DEUS venisset gravès quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus genero suo & furtivam fugam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facilè se purgavit; furti verò, à Rachele commissi, penitus ignarus, mortis reum pronuntiavit, quicumque demum idola surripuisset. Cùm igitur Labanus unive,rsam generi suppellectilem frustra excussisset, Rachele idola subter stramenta abdeante, post longam tandem altercationem foedus utriusque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cœptum protequitur.

V. Quomodo fratrem reducem excepit Esau?

Statuerat homo efferus vitam eidem eripere, tamen hic, missis etiã legatis ac muneribus, adventum suum humanissimè amicissimèque nuntiari jussit. Quadringentos Esau armaverat viros, quò nuntiò consternatus Jacob, suppetias à cœlo supplex petit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmenque in tres tûrmas divisit. Indè precibus de nocte inventum, cœlestis genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque, læto licèt ac enervato femore strenuè colluctans cum personato palestrita, quem non antè dimisit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacobus appellatione
san-

sanè gloriosa, *Israël*, seu *prevalens* *Deo*; cognominari cœpit, simulque divinitus est edoctus, nulli deinceps mortalium succubiturum, postquam superis ipsis invictas probasset vires. Nec multò post *Esau*, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestiâ & comitate ita fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, *Jacobum* amicissimè sit complexus. 2296.

VI. Quos *filios* *Jacob* in *Mesopotamia* suscepit.

Undecim, cum filia unica, cui *Dinæ* nomen. Filiorum hæc sunt nomina: *Ruben*, *Simeon*, *Levi*, *Judas*, *Issachar*, *Zabulon*, *Dan*, *Nephthali*, *Gad*, *Aser*, *Joseph*, quem ultimum *Rachel* peperit, & aliquot post annis *Benjaminum*, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe *Bethlehem*.

C A P U T III.

Josephus Patriarcha.

Hic nota primò variam *Josephi* fortunam, antè servitutem *Ægyptiacam*. 2. Ejusdem servitutem, & captivitatem in *Ægypto*. 3. Honores eidem postea delatos.

§. I.

Varia *Josephi* fortuna ante servitutem *Ægyptiacam*.

I. Cur *Josephus* in tantam fratrum offensionem incurrit?

Tribus de causis. I. Quòd præ cæteris tenorius

C)

nerius amaretur à parente, qui togam ei polymericam conficiendam curavit. 2. Quod fratres suos nefarii cujusdam criminis apud patrem accusarint. 3. Quòd ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

II. Quid igitur somniabat?

Putabat, se unà cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum stetitisse erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, aristas incurvantibus. Alias à solè ipso, ac luna, & stellis undecim adorari se in somno sibi videbatur. Quæ cum fide ac mente optima narraret, invidios fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conspirarint.

III. Num conceptum animò facinus perpetrare sunt ausi?

Id quidem fixum illis ac statutum erat; sed cruentò eorundem consiliò intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum fortè parentis jussu ad ipsos invisentem, in proximam cisternam detruderent. Quod eò fecit consiliò, ut Josephum clam inde ereptum ad Patrem possit reducere.

IV. Quàm diu Josephus hac in cisterna delituit?

Exiguo admodum tempore; nam cum paulò post negotiatores quidam Istmælitæ illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque isdem venditus est

viginti siclis, annò mundi bis millesimò trecentésimò sextò (2306.) cùm annum ageret decimum septimum.

Qui verò facinus tam atrox parentem celare potuerunt?

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ bellæ in prædam cecidisse. Missus proinde inauspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu propè contabuit.

§ II.

Josephi servitus, & captivitas in Ægypto.

I. *Quorsum ab Ismæliticis illis mercatoribus abductus est Joseph?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari uni è præcipuis Regni Proceribus, quem Josephus mira in rebus agendi dexteritate, fide, ac prudentiâ brevi ita sibi devinxit, ut, homo licet exterus, ac servituti addictus, rem omnem domesticam administrare juberetur.

II *Nam diuturna hæc erat ejus prosperitas?*

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus Heri quoque sui gratiâ repente excidisset. Nam cùm Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterumque pellicienti, fortissimè semper resistisset, ac demum palliò quoque, quod procerax fœmina prehenderat, in impuris manibus elictò, aufugisset, illa, amore in furorem verso, non dubitavit juvenem castissimum at-

Pars III. De Patriarchis reliquis
tentati flagitii reum agere apud maritum, qui
vehementi ira atque æmulatione incensus, il-
lico infontem in carcerem & vincula abripi
iussit.

III. Quid hoc in carcere accidit?

Fortè in eundem carcerem Pharaonis iussu
compacti sunt duo ministri regii, quorum al-
ter pocillatoribus, alter pistoribus præerat.
Illi in somnis objecta erat species vitis, cum
triplici palmitè, gemmantis primum, tum
florescentis, ac uvas tandem maturas protru-
dentis, è quibus liquorem in calicem expri-
mere, Regique porrigere sibi videbatur.
Hic verò per quietem tria vidit canistra, ca-
piti suo imposita, è quorum supremo volu-
cres cibos varios, arte pistoria confici solitos,
surripiebant. Indè Josephus coniecit, hunc
elapso triduo ad suspendium, illum ad pristi-
num suum munus evocatum iri; quem pro-
inde rogavit, miseri ac innocentis patrocini-
um apud Regem suscipere nè gravaretur. Di-
cta probavit eventus, nisi quòd pocillatore
datæ fidei obliato, Josepho duos & amplius
annos hærendum in carcere fuerit.

*IV. Qua tandem occasione Josephus è vinculis
est exemptus?*

Vidit Pharaon per somnium septem vacca
præpingues è Nilo emergere, quas aliæ te-
ptem strigolæ & macilentæ, indidem exortæ,
devoraverant. Ad hæc septem spicæ plenæ,
opimæque uno è culmo pullulare videbantur,
quas

quas totidem graciles & afflatæ uedine, absumpsere. Cum de somniis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juvenem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

V. Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?

Ajebat septem vaccis obesis, uti & spicis plenis septem, totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles à macilentis bobus, ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

§. 3.

Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

I. Quò præmiâ Pharao Josephum remuneratus est.

Non rei solum frumentariæ, sed toti eum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regiis decoratum insignibus currum suum contendere & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Proregem, imò & conservatorem mundi venerarentur.

II. Quò suum hoc munus Josephus obiit?

Summâ integritate ac sapientiâ, maximoque

que regii ærarii emolumentò. Nam cùm elapsò fertilitatis septenniò, non Ægyptus modò, sed vicinæ quoquè Provinciæ annonæ difficultate laborare cœpissent, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quò & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices sitère se Principi, ab hoc mox agniti sunt, quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

III. Quo verò vultu eos excepit Joseph?

Peregrinum ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam idcirco tradendos. Illis contra asseverantibus unius se parentis filios è Chananitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto, hunc ipsum ad rei veritatem comprobendam coràm sibi sisti voluit. Ad postulatum hæc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem, in fratrem olim exercitam, tantæ modò calamitatis causam esse mutuis lamentis conquerebantur. Ea commemoratio Josepho lacrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit, moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum remisit cum tritico & pecunia, quam frumentariis in saccis clam reponi iussit, additò severò mandatò, Benjaminum ad se ut quàmprimum adducerent.

IV. Num Benjaminum à se dimisit Pater?

Diu tergiversanti fames tandem atq; iteratæ filio-

filiorum preces assensum extorsere, Juda pro Benjamin reductione vadam se ultro offerente.

*V. Nunquid ex sententia successit altera
hæc profectio?*

Rectâ in Principis palatium deductis lautum apparatus convivium; cumque dein Prorex ipse comparuisset, prono in terram vultu eum devenerabantur, quos ille perbenignè accipiens, multa de parente sciscitabatur. Sed nihil æquè Josephi animum commovit, ac Benjamin fratris sui uterini aspectus; unde prorumpentibus denuò lachrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulò post mensæ accumbitur, ac reliquum diei tempus hilarè, jucundèque traducitur. Cùm abitur die postero pararent, saccos frumentò impleri, pecuniamque ut nuper reponi jussit, scyphò argenteò in Benjamini saccum insertò.

*VI. Quæ illis molestiæ ob ipsum hunc scyphum
exhaustiendæ erant?*

Iter jam ingressos œconomus Proregis jussu præproperè insequitur, poculum, veluti furto ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi facinoris conscius erat. Verùm dum sarcinæ excutiuntur, ecce tibi! in Benjamini sacco repertus est scyphus incredibili omnium luctu & consternatione. Igitur Benjaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sunt secuti, delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi exponit, quò pactò Beni-

aminum certò reducturum sponddisset parenti, haud dubiè morituro præ mœrore, si nunc Benjaminò, uti jam olim Josephò, orbandus esset. Hic verò cohibere se ultra non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere iussis, in has voces, largo perstans fletu, erumpit: Ego sum Joseph frater vester, quem Ægyptiis vendidistis. Nihil à me metuendum vobis. Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei novitatè perterritos videt, prorsusque attonitos, indè eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent sapientissimò DEI consiliò, in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorumque saluti consulere. Irent igitur sinè mora, & cuncta nuntiarent parenti, huncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

VII. Quis accepto hoc nuntio animus fuit Jacobi?

Profundo velut è somno excitatus senex adduci vix potuit, ut crederet; at ubi currus, jumenta, cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus cœpit reviviscere, moxque cum suis ad longum & laboriosum iter lætus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret. Annò mundi bis millesimò trecentesimò vigesimò nonò. (2329)

VIII. Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?

Non solum à Josepho mutuos inter amplexus, & manantes præ gaudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissimè est exceptus, qui

qui Regionem Gessenam, frugum feracissimam, pecorique pascendo aptissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commemoratus, annò ætatis quadragesimò septimò supra centesimum è vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipuè verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chananide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparatu & magnificentia, annò mundi his millesimò trecentésimò quadragesimò quintò (2345.) Josephus porro supremos inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec annò administrationis Ægyptiacæ octogesimò, vitæ centésimò decimò diem suum obiit, fratribus ossa & cineres, uti vivens petierat, post annos amplius trecentos, patrio tumulo inventibus. Erant Josepho duo filii, Ephraim, & Manasses, quòs Jacobus avus, perinde ac reliquos suos filios promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hic recensenda primo Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moysis ad eundem legatio.

§. I.

Hebræorum afflictio.

I. *Quâ fortunâ à morte Josephi usi sunt Hebræi?*

C 5

Oppis

Oppido adversâ; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perstudioso, Pharaeo alius Ægypto imperavit, Israëlitis longè infensissimus, quos supra quàm dici potest, cœpit affigere, veritus, nè gente hac extera propè in immensum excrecente, sibi tandem suisque securis esse non liceret: unde stirpem hanc sibi longè invisissimam radicitus parabat excindere annò M. bis millesimò, quadringentesimò quinquagesimò primò. (245 L.)

II. *Quibus id artibus perficere tentavit?*

Principiò Hebræos duris cœpit laboribus exercere; verùm cum indè vegetiores multò fecundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari iussit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novò sanxit edictò, ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

III. *Qui igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater, cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clàm educaverat; verita dein, nè res patefieret, fiscellæ scirpæ, bitumine oblitæ, impositum, Nilo committit.

IV. *Num aquis haustus est infans?*

Divinò factum consiliò, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhærentem, ad se deferri iusserit; quâ apertâ, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conductâ nutrice, eadem illâ, quæ pepererat, sollicitè educandum, indeque in aulam translatum

Ægy-

Ægyptiis excolendum literis curavit. Annō
M. bis millesimō, quadringentesimō sexagesi-
mō quartō. (2464.)

§. 2.

Moyſis ad Regem Pharaonem legatio.

I. *Quam diu Moyſes in aula regia est
commoratus?*

Ad annum usque ætatis suæ, quadragesi-
mum, mundi bis millesimum, quingentesi-
mum tertium (2503) quo ex Ægypto in
regionem Madianitidem profugus, Jethroni
soceris suo in pascendis ovibus quadrage-
nariam locavit operam.

II. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum
Israheliticum ab Ægyptiorum servi-
tute vindicandum?*

Ad Horebi montis radices gregem fortè
pascenti, DEUS in rubo flagrante quidem,
nec tamen deflagrante, spectandum se obtu-
lit, jussitque Pharaonem adire, & suo ei no-
mine populi Hebræi missionem imperare. Ad
quod munus ritè obeundum DEUS virtutem
ei potestatemque extraordinariam, ac fratrem
insuper Aaronem comitem & adiutorem addi-
dit. Annō M. bis millesimō, quingentesimō,
quadragelimum tertio. (2543.)

III. *Quem ex hac sua legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potiùs verba & mu-
rata in pejorem partem sunt omnia. Nam
Pharao vehementiore indè irâ accensus Israhé-
litas novis obrui laboribus, ac verberibus
mulctari jussit.

IV. *Qui?*

IV. Quibus porro machinis obstinatum Regis
animum expugnare sunt adorti?

Decem intentârunt plagas, alias aliis gra-
viores, quibus tamen obfirmatum tyranni pe-
ctus magis semper magisque obduruit, per-
calluitque.

V. Quenam fuerant hæ plagæ?

Principiô Nilus, & aquæ Ægypti omnes,
in sanguinem mutatæ, computruêre, pisci-
bûs pariter extinctis. 2. Incredibilis rana-
rum copia in mensas, lances, pateras, lectos
&c. involans longè omnia lateque fœdabat.
His succedebant 3. immensa cyniphum, seu
culicum pungentium examina. 4. Mulcarum
multô molestissimarum numerus sine numero.
5. Contagio/a pecorum lues. 6. Venenatæ
pustulæ, & turgentia hominum ulcera. 7.
Grando horribilis, stragem, & vastitatem
inauditam afferens. 8. Locustarum multi-
tudo innumerabilis, absumens penitus, quid-
quid grando reliquum fecerat. 9. Tenebræ
triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contrec-
tari possent. Hæ tamen plagæ omnes fer-
reum Pharaonis animum adeò non emollie-
runt, ut indurârint magis.

VI. Quodnam Moyses mandatum ante pla-
gam decimam accepit à DEO?

Ut Israëlita per suas quisque familias agni-
cæsi sanguine postem utrumque cum super-
liminari conspergerent, sicque ædes suas ab
Ægyptiorum domibus distinctas plaga immi-
nente eximerent.

VII. Que

VII. *Quanam decima, eaque postrema
fuit plaga?*

Sub mediam noctem Angeli, factò à Regii filii cæde exordiò, primo enitos omnes tum hominum, tum jumentorum contrucidârunt.

VIII. *Num victas tandem manus dedit
Pharao?*

Moysen & Aaronem vehementer ipse urgebat, imò & rogabat, nullâ ut interpositâ morâ cum suis omnibus abitum maturarent, nè fortè graviora sibi tubeunda forent supplicia. Igitur Israëlità ad sexcenta virorum milia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum, vulgiquè promiscui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis & quindecim diversati sunt, demigrârunt, pretiosis ditati spolis, vasis videlicet aureis & argenteis, variaque suppellectili, quam ad solemne Sacrificium DEO offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis. Annò M. bis millesimò quingentesimò quadragesimò quartò. (2544.)

IX. *Nihilne turbarum conceitavit Pharao post
Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die, quam abierant, comperisset, Israëlitas nil minus, quam reditum meditari, suæ illum indulgentiæ poenitere coepit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, pauloque post affecutus, victoriam spe devoraverat, cum Hebræi hinc mari Erythræo, indè hostibus cingerentur.

At spes eum sua frustrata est; nam ut primum
Moy-

Moyſes miraculâ ſuâ virgâ mare percuffit, continuo aquis gemini inſtar muri utrinque ſuſpenſis, multitudini univerſæ ſiccum aperuit tramitem, quò tutò tranſire omnes poſſent. Tentabat id ipſum Pharaò cum ſuis; verùm longius progreſſos mare, còeuntibus denuò fluctibus, ità obruit, ut è tanto exercitu nè cladis quidem nuntius ſupereſſet. 2544.

Observationes ad tertiam Partem Hiftoriæ Bibliçæ.

I. Quid in rebus geſtis Patriarcharum præcipua conſideratione dignum occurrit?

Mirus DEI amor, cura, & providentia, quâ ſuos, ac Joſephum præcipuè Ægyptium rot inter discrimina, casusque varios paterna ſanè ſollicitudine fovete, ac protegere conſuevit.

II. Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatur?

Ob fidem, quam divinis ſemper pollicitationibus præſtitit integram, promptamque, tamenſi magnæ non raro difficultates ſeſe offerrent.

III. Quæ porro vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre ſibi præceptam tantopere doluit Eſau?

Præter alias prærogativas, divina inſuper illa promiſſa de venturo olim Meſſia tranſſerebantur in filium, qui hòc pactò in album pro-

rogenitorum Christi quodammodo refere-
datur, è sacrorum Interpretum sententia

*IV. Cur DEUS Hebraeos in Ægypto tot premi
calamitatibus est passus?*

Tum ad horum fidem periclitandam; tum
ad eorundem animos per adversa tenaciùs sibi
agglutinandos; tum etiam ad imminentes
olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignandas,
è quibus tamen eam, perindè atque antehac
Israëlitas, mirabiliter esset erepturus.

*V. Quis tertia illa mundi orate, tum sacra,
tum profanæ reipublicæ, status erat &
conditio.*

Profana per alia atque alia regna, in Græ-
cia præsertim recens fundata, magnum cepit
incrementum. Imperium Assyrium, Ægy-
ptium, Chinense, Scythicum, aliaque, prio-
ribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant
vigore. Sacra porrò Respublica è paucis
admodum membris constabat; Patriarchis vi-
delicet, eorumque familiâ, cæteris terrarum
incolis, si Israëlitas, aliosque perpaucos ex-
cèperis, teterrima idololatriæ caligine
involutis.

PARS IV.

De Judicibus Isràëliitarum.

In quatuor sequentibus capitulis consideranda imò. Hebræorum per desertas solitudines quadraginta annorum profectio, Moyse ductore. 2. Eorundem in Palæstinam, Josue præeunte, deductio. 3. Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, qui proxime succelsere. 4. Facta Samsonis, Heli, & Samuelis.

CAPUT I.

Isràëliitarum per loca deserta profectio.

Hic expendenda primo divina erga populum Isràëliticum beneficia. 2. Ejusdem cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina, 3. pœnæ idcirco inflictæ.

§. I.

DEI erga populum Isràëliticum Beneficia.

I. *Quem DEUS Isràëlitis, per invias solitudines iter facientibus, via ducem adjunxit?*

Interdium nubes perlucida; noctu verò columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat: cumquæ castra metanda, subsistere, cum progrediendum, progredi solebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

II. *Quis*

II. Quis tanta multitudinē de necessario comœatu, cibo, potu, vestibus prospexit?

Hæc DEUS multiplici miraculo suppeditavit; nam primò quadraginta ipsos annos Manna, mirifici laporis ac nutrimenti de Cœlo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam pridie Sabbathi, quò portione duplici in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyles ex ipsis rupibus prodigiosæ suæ virgæ percussu fontem elicit, copiosis ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta, toto illo profectio- nis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

III. Quomodo DEUS Hebræos contra hostiles incursus defendit?

Amalecitæ transitum iis armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyles Josuem cum expedita manu ad lubeundam pugnæ aleam præmittit; ipse verò cum Aarone fratre, & Hure sororis suæ marito in montem, unde pugnantes conspici possent, conscendit, ibique divinum imploraturus auxilium, in genua supplex procumbit, mirabili præsus eventu ac vicissitudine; nam Moysē manus in cœlum levante, vincunt Isrælitæ, succumbente verò præ lassitudine, succumbunt & ipsi. Quo animadverso. Hur & Aaron lassata Moy- sis brachia usque eò sustentârunt, dum fufis, fuga-

fugatisque hostibus, Israëlitarum gloriosam victoriam sunt adepti. Anno M. bis millesimo quingentesimo quadragesimo quaresimo. (2544.)

IV. *Quis favor singularis Israëlitis ad montem Sinai obvenit?*

Statuerat DEUS Israëlitas præcipuò quodam studio, ac inito etiam cum iisdem foedere, in populum peculiarem sibi adleiscere ac cooptare; quapropter Sinæo in monte geminas Decalogi tabulas, cœlesti scriptas manu, Moyse tradidit, ac additis pollicitationibus peramplis, si suum & ipsi obsequium, fidemque præstarent. Quadraginta ipsos dies noctesque in monte Moyse familiari cum DEO consuetudine utebatur, unde è vultu ejus tantus emicabat splendor, ut nemo in eum oculos posset defigere, nec nisi obducta velo facie, cum aliis ei deinceps agendum fuerit.

V. *Quid Moyse in diurno illo suo secessu erat negotii?*

Cùm DEUS peculiari quodam ritu ab Israëlitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysem singulariter docuit, quemadmodum divinum Tabernaculum, sive *Sanctuarium* cum sacro apparatus ac suppellectili universa adornandum esset. Tunc Arca foederis, candelabrum aureum, geminum altare, mensa inaurata, cui duodecim illi panes mystici imponerentur, vestes item Pontificiales, aliaque complura descripta & designata fuere. Actum quoque
de,

de inaugurandis Sacerdotibus, staturisque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis speciatim est delectus; de variis tandem ritibus ac cæremoniis in rerum divinarum usu adhibendis.

§. II.

Gentis Hebrææ cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

I. *Quando, & quoties commurmurârunt Isrâëlitæ?*

1. Ad mare Erythræum, ubi cum hinc aquis, inde hostili exercitu circumseptos se viderent, DEO planè diffis, protervè, minaciterque cum Moyse expostulare cœperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen omnes adduxisset; an enim sepulchra quæ corpora saltèm tegerent, defuisse in Ægypto? an non satius futurum fuisse ibi servitutem, utrum nosam, servire, quàm hic morte longè crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moses ligni, divinitus monstrati immisione, amaras aquas, & animos mitigavit.

3. In deserto Sin, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuosè exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam, Manna insuper eibus longè suavissimus & delicatissimus, è coelo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Mosaicæ percussa vim aquarum ingentem effundens, sicim simul ac murmuracionem exinixit.

5. Post discessum à monte Sina, ob iter totò triduò continuatum, & contra Angelum in nube præcedentem, & contra Moysem ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulò post vehementius recruduit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti, seditiosè deposcente, hasque hortorum quisquilias Mannæ, pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moytes ad explorandam Chananitidem miserat, relationem; totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia hæud paulò gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terræ hiatus, multisque aliis cœlesti flamma absumptis, tantæ stragis caulam omnem in Moysem coniecêre.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur, rupes, virgâ Moytes iteratò percussa, aquas largissimas hominibus æquè ac jumentis propinavit.

9. Tandem non in Moysem modò, sed & DEUM ipsum sacrilegis vocibus insurrexêre acerbè conquesti, quòd ex Ægypto in vastam hanc & inhospiram seducti essent solitudinem, ubi nec aquæ potus, nec panis, nisi Manna, quod cibum vilissimum contemptim vocitabant, suppeteret.

II. Quid ad montem Sinai deliquère?

Dum Moytes in monte quadraginta dies
noctes-

noctesque divinò fruit r alloquidò, populus ille, tot tantisque DEO nominibus obstrictus, execerando idololatriæ crimine se contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis adeò honoribus prosequendo.

§ 3.

Hebræorum supplicia.

I. *Quinam primi ac singulatim DEO pœnas dedere in illa solitudine?*

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cùm ad thus adolendum ^{ut} venem profanum, contra ac DEUS præceperat, adhibuissent, coelesti protinus igne, velut fulmine afflati, illæsis omnino corporibus vestibusque, interiëre. Duo item lapidibus, DEO sic jubente, sunt obruti, quorum alter lignis colligendis Sabbathum, alter blasphemis vocibus supremum Numen violare ast ausus. Præter hos Maria Moylis soror, quòd fratri obrectasset, foedissimâ infectâ est leprâ. Quin & Moyli ipsi ac Aaron, terræ illius fortunatæ ingressu est interdictum, ea solùm de causa, quòd sabdabitârit, an DEUS populo tam ingrato ac rebellis aquas è petra daturus esset.

II. *Qua DEUS supplicia populo irrogavit?*

Diu quidem iustissimum Nomen, Moyse deprecante, vindicem cohibuit manum, sed eò demùm pœna fuit gravior, quò tardior. Ac imò quidem ob idololatriæ crimen, in aurei vituli adoratione commissam, ad tria & viginti millia, à Moyse, & Levitis, Dei hono-

em strenuè vindicantibus, contrucidati fuè-
re, aliis non paucis occulta peste sublatis.

2. Cùm plurimi iter à monte Sina tribus diebus continuatum, prosequi recusarent, ignis in querulos & ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum iis, qui itineris tædiò ex omni Tribu substiterant assumpsit, majorem longè editurus stragem, nisi hanc Moyses precibus suis avertisset. Locus exinde *Incenso* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma restincta, multa millia, cùm, Mannæ suberant fastidio, carnes gulosius appeterent, & cœlestibus, ingenti copia divinitus submissis, sese ingurgitarent, inglaviem suam morte luerunt; unde loco illi nomen *Sepulchra Concupiscentiæ* inditum.

4. Cùm post duodecim exploratorum è Chananitide reditum factiosus ille populus, desperata terræ divinitus promissæ possessione, in solitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denuntiari, iussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palæstinam illaturum, sed quadraginta annorum spatium post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo; qui meticulosos animos addiderant, exceptis. Reliqui porrò exploratores decem ad aliorum terrorem & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima
in

in Moysen & Aaronem conſpiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba omnique ſupellectili vaſto terræ hiatus abſorbentur, eodemque tempore ducenti quinquaginta facinoris focii, dum thus parant incendere, incenduntur ipſi, flammisque penitus abſumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, ranciam ſuorum cladem Moysi palam exprobrare auſis, quorum ferè quindenaria millia cum tentoriis, cæterisque uſenſibilibus cœleſti incendio conflagrârunt.

6. Tandem, cum querelarum & murmurationum nullus eſſet finis, DEUS peſſimam hanc viperarum progeniem ſerpentibus ignitis caſtigavit, quorum morſibus longè plurimi periire. Cæteris, qui ducti pœnitentiâ, delicti veniam petebant, præſens remedium attulit ſerpens æneus, ſublimi è perica conſpicuus, cujus vel ſolo aſpectu, lethaliter faucii, protinus conſanuerunt.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quàm Balam hariolus, quem cum Balacus Moabitarum Rex ad Iſrælitæ diris devovendos conduxiſſet, iſque nihilominus & Angeli admonitu, & aſinæ, humana voce colloquentis, obſurgatione, iisdem vel invitus, DEO ſcilicet impellente, iterum iterumque benè precatus eſſet, Balaco, indigniſſimè id ferenti, poſtmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad laſcivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beel-

phigor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longè plurimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam severè animadvertit, ut exiguum intrà temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furcâ, vel gladiò sint sublata.

CAPUT II.

De Judicibus post obitum Moyſis usque ad Gedeonem.

§. I.

Josue.

I. *Quis post Moyſis obitum populo DEI præfuit?*

Josue. Hunc Moyſes ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter severèque admonito, DEO ut fidem temper integram in-violatamque præstaret, ejusque mandatis sedulò obtemperaret. Supremo dein montis Nebonis vertice conscento, postquam populo indè universo benè iterum precatus est, terramque illam, quàm, Numine prohibente, pedè non potuit, oculis obiit ac perlustravit, summo omnium luctu & comploratione excessit è corpore, quod protinus Angeli tumulo, in hanc usque diem incognito intulère.

II. *Qua ratione Josue filios Israël per Jordannem trajecit?*

Memorabili omnino prodigio, nam aquæ, ut-

ut id temporis maximè exandantes, cursum suum omnem usque eò inhibuère, dum populus universus sicco vestigiò in adversam ripam evaserit, annò mundi bis millesimò, quingentesimò, octogesimò quarrò. (2584.)

III. Quò pacto urbs Jericho capta & expugnata est?

Non armorum vi, sed cœlesti iterum prodigio; nam ubi Josue DEI jussu arcam fœderis, clangentibus buccinis, per dies septem, ac die septimo septies circumferri jussit, muri munitissimi ad solum tubarum tonitum & populi vociferationem sponte sua omni ex parte corruerunt. 2584.

IV. Quid in expeditione, contra Regem Adonisedec suscepta memoratu dignum accidit?

Gabaonitæ Joluen, artificiosò mendaciò circumventum, ad amicitiam tecum paciscendam callidè induxerant; quapropter ab Adonisedeco, & aliis quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, suppetias à Jolue petunt ac impetrant. Hic cum omni suo exercitu ad hostem, qua maxima potuit celeritate, contendens, secundò præliò cum quinque illis Regibus strenuè dimicat; veritus tamen, nè die jamjam in vesperum inclinante, nox ingruens, hostes Hebræorum gladiis eriperet, singulari in DEUM fide ac fiducia fretus, solem tamdiu jussit consistere, quoad hostem internecone delisset. Dictum factum. Ad hominis imperium, obstupescente universa natura, sol subsistens

diem horis ipsis quatuordecim producit. Occidione hostis occiditur, vincit, ac triumphum agit Israël. 2584. Josue porrò Chananitide in reliquas Israëlitis tribus divisa, profecta tandem ætate è vivis excessit.

§ 2.

Othoniel, Aod, Debbora, & Barraccus.

I. *Quis, Josue demortuo, rempublicam administravit?*

Post Josue obitum aliquot annorum interregnum fuit, Optimatibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonibezec Chananzorum Rex, a tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manibus mutilatus, rationis poenam solvit, eodem, quò septem antè Reges affecerat, mulctatus supplicio. Indè Israëlitiæ urbes alias vectigales fecère, felices sanè futuri, si in avita semper religione perstitissent, quâ desertâ, deseruntur & ipsi à DEO, & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, è qua tamen eos, ubi resipuère, victo ac cæso Chusano eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi bis millesimum sexcentessimum quadragesimum.

II. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interrupto, populum è durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum

2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus
 sexcentos è Philistæis, latrocinia & prædas
 agentibus, non aliis armis, quàm vomere in-
 structus, interfecit.

III. *Quis tyrannicum Jabinij jugum ab He-
 braorum cervicibus depulit?*

Debbora, quæ vel imperiò, vel certè con-
 filiò annis quadraginta cum Baraco populum
 regebat, & Jahel, virili amba animo mulie-
 res. Illa divino afflata Numine (quippe Pro-
 phetis erat) Baracum, Hebræi exercitûs du-
 ctorem contra Jabinum Chananzorum Re-
 gem, qui Isrâëlitas ob restauratum idolo-
 cultum iusta DEI permissione oppresserat, ad
 arma concitat insigni de hostibus partâ victo-
 riâ. Hæc Sisaram summum rei militaris apud
 Jabinum Regem præfectum, ac acie profu-
 gum, hospitiò excipit, haustuque lactis con-
 fopitum, trabali clavo transfigit, sicque bello
 simul ac servituti finem imponit.

CAPUT III.

De Gedeone, ejusque successoribus
 usque ad Samsonem.

§ I.

Gedeon.

I. *Quâ ratione Gedeon Judex, & ductor populi
 Isrâëlitici est renuntiatus?*

Mortuò Baracò, & Debborâ, Isrâëlitæ in-
 pristina denuò scelera, cultusque dæmonum

rela-

relapsi, Madianiticæ servituti addicuntur. Verum dum tantis oppressi malis divinum implorant subsidium, DEUS Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem esse voluit. Quod ubi Gedeon è cœlesti Internuntio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quàm DEI sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculò, quò Angelus solo bæculi contactu ignem è petra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem, geminum insuper prodigium non tam suâ, quàm commilitonum causâ a DEO poposcit; ac primò quidem vellus ut ovillum, in area subdiali expansum, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein verò ut hæc circumcirca madefieret; vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit.

2768.

II. Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat; verum DEUS numerum imminui voluit, nè victoriam suis tribuerent viribus Israëlitiæ. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animò essent meticulosò, abirent, ad duo & viginti millia à signis sunt dilapsi; decem duntaxat millibus persistentibus. Sed & hic numerus, DEO iubente, contrahendus erat, iique soli in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu con-

cava

cava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui proni flexis poplitibus biberent, domum remissis. 2768.

III. Quò modò Madianita victi, ac prostigati fuerunt?

Nova prorsus atque insolita bellandi methodo; nam Gedeon DEI jussu trecentos hos milites non aliis armis, quàm suà quemque tubâ, & face hydriæ inclusa instruxit. Nocte concubia, hostium castra cingere, datòque signò tubas pariter inflare, lagenas collidere, tedisque in altum sublatis, vociferari cœpere: *Gladius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hostibus terrorem inculsere, ut mutuis sese cædibus ipsi conficerent, trecentis illis militibus, nè exerto quidem gladio, tantam hostium cladem impune aspicientibus. Annò M. bis millesimò, septingentesimò sexagesimò octavò. (2768.)

§. 2.

Abimelech, & Jephthæ.

I. Quæ Abimelechi fuit fortuna?

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis sublato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in finem septuaginta fratres, præter natu minimum, qui è tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit. Verùm haud diuturna ejus erat dominatio, DEO justas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem admovebat

rat

rat, una ex propugnancibus, lapidis molaris fragmen, tanta vi in tyranni caput dejecit, ut cerebrum diffluxerit. Nè tamen manu mulieris interiisse diceretur, armigero se jugulandum præbuit. Annò M: bis millesimò octingentesimò tertio (2803.)

II. *Quis huic in præfectura successit?*

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthæis premi cœpit.

III. *Quis populum denuò in libertatem vindicavit?*

Jephte, proximus in prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit, DEO se immolaturum, quidquid, relatâ victoriâ, domum revertenti primùm occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Sterit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultro porrigentem suamet obtruncavit manu. Annò ab orbe condito bis millesimò octingentesimò, quadagesimò nonò. (2849.)

IV. *Quinam à morte Jephthæ ad Samsonem usque Reipublicæ gubernacula tenuère?*

Abesam, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoria, Sacræ tradunt Literæ.

CAPUT IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samsone,
Heli, & Samuele.

§. I

Samson.

I. *Quis populum Hebræum Philistinorum
servitute liberavit?*

Samson, qui jam indè à puero DEO conse-
cratus, Nazaræorum ritu, intotam alere cæ-
sariem, vinoque & omni potu inebriante ab-
stinere divinitus jubebatur.

II. *Num hic Philisthæos acie, apertoque
Marteprostrigavit?*

Haud istud quidem; varias tamen clades,
DEO impellente, unus ipse solusque iis intulit.
Ac primò quidem trecentarum, quas cepit,
vulpium, singula paria, inter se colligata,
innexis ad caudas tedis ardentibus, in Philis-
thæorum segetes jam maturas immisit, gras-
sante latè flamma, & vineas insuper ac oliv-
vera depascente.

III. *Quà viâ è manibus Philisthim, qui capti-
vum abduxerant, evasis?*

Cùm viris Juda tantum non esset animã,
ut minacia Philisthæorum postulata rejicerent,
Samsonem iis vinctum tradidère, ob in censas
segetes poenas daturum. Quem dum Barbari,
successu ovantes, velut feram retibus im-
plicatam, secum abstrahunt, ruptis repente
unibus, & arreptâ, quam fortè viderat, asini
maxil-

maxillâ, mille omnino Philisthæos trucidat, cæteris fugâ dilapsis. Indè labore simul siti- que confectus, fontem, ex ipso ad eò maxil- læ dente molari, inauditò prodigiò uberrimè profluentem, fufis ad DEUM precibus impe- trat.

*IV. Quid in urbe Gaza memoratu dignum
gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias parant Philisthæi, præclusis omnibus evaden- di viis. Qua de re divinitus edoctus Samson, media nocte conlurgit, portæque fores gemi- nas, cum postibus revullas, ad vicini montis verticem humeris deportat.

*V. Quibus demum artibus Philisthæi Samso-
nem circumvenère?*

Fraude atque insidiis Dalilæ, quam amore infano deperibat. Hæc præcibus, lacrymis, blanditiis amasium urgere non destitit, quo- ad falsus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti de- tonsis, captus ab hostibus, & oculò utròque est orbatus. 2898.

*VI. Quas hic penas tandem de Philisthæis
sumpsit?*

Horum primoribus ad solenne sacrificium & epulas congregatis, Samson ludicrum da- turus spectaculum producitur. Dum cæ-
huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata DEI ope, quâ pristinas sibi vi- res reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbebat ædificii moles, utraque pre-
hen-

hensens manu, tam validè concuſſit, ut domo penitus ſubverſa, ſe, & quotquot ſpectatum confluerant, communi ruina oppreſſerit, ſimulque finem diuturnæ ſervituti attulerit. Annò M. bis milleſimò octingentefimò nonageſimò nonò. (2899.)

§. 2.

Heli, & Samuel.

I. Quid de Heli ſacer codex meminit?

Is Pontificis ſimul ac Judicis munere fungebatur, cui duo erant filii Ophni, & Phinees, Sacerdotalis ambo Officii Adjutores, ſed enormibûs utique ſceleribûs & ſacrilegiis infamis: nam & partem ex iis, quæ offerebantur, ſibi decerpere, & oblaturis, quod optimum, ſelectiſſimumque erat, vî præripere non dubitarunt. Connivebat inſerius parens, vel certe leniùs, ac ſcelerum exigebat atrocitas, delinquentes caſtigabat.

II. Quæ idcirco pœna Heli ſolvenda erant?

Ut Hebræi, à Philiftæis nuper proſtigati, felicioribûs auſpicis pugnam redintegrent, Arcam, Divini oraculi ſedem, in caſtra ſecum attulerant, propiore, atque aded propitio magis Numine dimicaturi. At ſecùs evenit nam occiſa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoſte capta, cæſi Ophni, & Phinees, Heli ipſe, nunciò ſuneſtræ cladis exceptò, è ſella corruens, ſubitò eſt extinctus. 2939.

III. Quis poſt Heli interitum populo præfuit?

Samuel Vates ſanctiſſimus. Hic nihil anti-

E

quiùs

quius habuit, quam ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur comitia, in Maspha celebranda, edicit, ubi coetui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto Sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui, ejurato idolorum cultu, DEO totum se dicare serio decreverat. Necdum dimissa erat concio, cum Philisthæi, hac maximè occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verùm Samuel & prece & sacrificio novas è coelo suppetias impetravit, horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi, & in fugam acti, atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. 2690.

IV. Quid captâ Domini Arcâ factum?

Ad hanc remittendam DEUS Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit, pestilente sævissima fœcisque ulceribus homines, agros verò immensâ murium copia depalcente. Itaque Arcam plaustro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas, junxerant, impositam, sinè duce itineris & vectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Israëlitarum regiones petunt. Cumque urbem Bethsames attingissent, incredibile dictu est, quanto populi plausu ac lætitiâ Arcâ sit excepta. Sed continuo gaudia gravior intercepti luctus, vicis septuaginta è primoribus, è plebe verò promiscua quinquaginta millibus repentina morte sublati, quòd Arcam curiosius inspicere sint ausi.

V. Cur dignitas iudiciaria cum Samuele exspiravit?

Cum Samuel filios reliquisset à paterna pietate, atque integritate omnino degeneres, an-
tam inde arripuit populus, Regem postulandi,
qui altarum gentium instar belli pacisque tem-
poribus ipsos regeret. Quorum desiderio Sa-
muel, consulto prius Numine, annuit.

Animadversiones ad quartam Hi- storiæ Biblicæ partem.

*I. Quenam quarta hac mundi aetate Republica
Israëlitica forma erat & conditio?*

Cum DEUS populi Duces, Rectoresque ut
plurimum ipse designare, iisdemque, quid fa-
cto, quidve cauto opus; singulatum dictare
confueverit, regimen illud nec Monarchicum,
nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed
rectius Theocraticum duxeris. Ad populum
verò quod attinet, omni Euripo mutabilior
erat; jam enim affluente rerum copia, in om-
nia se scelera effundebat; jam restante adver-
sitatum vento, ad DEUM bonorum omnium
Oceanum, se recipiebat; jam regum & gen-
tium vicinarum perversos mores, Deosque se-
ctando in servitutem est traditus. 1. Chusa-
no. 2. Egloni. 3. Jabino. 4. Madiani-
tis. 5. Ammonitis. 6. Philisthæis: jam pœ-
nitentiâ duce, ad DEUM & meliora conver-
sum, servitute iterum exemit 1. Othoniel,
2. Aod, 3. Debbora, cum Baraco, 4. Gedeon,
5. Jephthe, 6. Samson, omnes divinitus ex-
citati

titati, coelestibusque idcirco praesidiis & armis instructi.

II. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia cæteris omnibus praestabat. Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii Reges, dicam, aut ventris mancipia, genio unice indulgebant. Cultus veri Numinis mundo ferme toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebricosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximia prorsus fortitudinis & patientiae radios quaquaversum diffundens, Job Etavi pronepos, è regione Hus, Arabiae contermina, oriundus.

III. *Cur DEUS populum Israëliticum tot annorum intervallò per desertas ac invias solitudines circumduxit?*

Tum ut toties, tamque protervè obmurmurantes castigaret; tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum menturam paulatim compleverant, ita, poenâ, pari passu, eos insequente, pederentim attererentur.

IV. *Cur DEUS Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condidit voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longè propensissimo, occasionem omnem præriperet, divinos Moyfi honores decernendi.

V. *Quanam erant 12. Tribus Israël?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filiiis nomen & genus traxere, videlicet; 1. Tribus Juda. 2. Benjamin. 3. Simeon,

meon. 4. Dan. 5. Nephthali. 6. Gad. 7. Aser. 8. Issachar. 9. Zabalon. 10. Ruben. 11. Ephraim. 12. Manasse, è quibus Manasses patruo suo Levi, ad sacerdotalia munia speciatim delecto; Ephraimus verò Josepho parenti est subrogatus.

VI. Quando & à quo duodecim his Tribubus terra illa promissa fuit divisa?

Tribui Ruben & Gad cum dimidia Tribu Manasse, terra trans Jordanem, à Moysè; reliquis verò Tribubus cis Jordanem à Josue est assignata. Sola Tribus Levi, quæ, utpote ad sacra ritè curanda divinitùs destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis Tribubus, ut pietatem ubique sereret, permitta, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ DEO offerebantur, largè sustentabatur, attributis ad habitationem urbibus octo & quadraginta, è quibus sex alyi jure donatæ.

P A R S V.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam.

Hic memorandus est 1. Rex Saul. 2. David. 3. Salomon. 4. Omnes Reges Juda.

C A P U T I.

Rex Saul.

§ 2.

Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

E 3

I. Que

I. *Qua ratione Saul ad regiam dignitatem est euectus?*

Cùm Samuel DEO iubente jus Regis, seu potius regii juris abusum, maiorumque & onerum, quæ regio sub dominatu exantlanda essent, illiadem populo prænuntiasset, nec tamen is à Rege petendo desisteret; Saulem DEUS destinavit, habitu corporis & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cùm amissos Cis parentis sui asinos conquiriturus, vatemque hac de re consulturus, ad se divertisset. 2962.

II. *Quos præcipue hostes Saul sibi infestos habuit?*

Philisthæos, & Amalecitas, Hebræo semper nomini longè infensissimos. Philisthæi à Jonathâ, ejusque armigero, facto repente in castra impetu, magno primùm terrore compleri, tum dissipatis ordinibus, mutua se cæde contrucidare, ac demum à superveniente Saul ipso penitus profligari cœperunt.

III. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

DEUS Sauli per Samuelem Prophetam denuntiari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jamjam explerent mensuram, bellum inferret. De victoria nè dubitaret; id tamen caveret, de præda & exercitu hostili nè quid reliqui faceret, sed pecora æque ac homines cum suppellectili universa igne, ferroque deleteret. Vicit Sâul hostes; at se ipsum ut vinceret, Deoque submitteret, imperare sibi

usque ad captivitatem Babilonicam. 71
sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum
credo, præda verò optimiore ad sacrificium,
contrà ac DEUS mandaverat, reservata.

*IV. Quid DEUS Regi contumaci, ac refracta-
rio per Samuelem denunciari iussit?*

Præstabiliorem omnî victimâ esse obedi-
entiam, quam quia arrogante contumacia abje-
cisset, ipsum quoque à DEO abjectum, Re-
gemque alium meliorem & obsequentio-
rem eidem susceptum iri. Mox Samuel Agagum
pinguissimam, ad se adductum, suâpre dexte-
râ in frustra concidit.

*V. Quem DEUS Regem in Saulis locum
subrogavit?*

Davidem, Isai filium natu minimum. Hunc,
dum annum agebat circiter vicesimum, atque
ad eam diem pascendis parentis sui gregibus
operam dabat, Samuel rure accitum, paterno
in oppido Bethlehem privatos intrâ parietes,
nè res Sauli suboleret, Regem inunxit. 2964.

§ 2.

Saulis, à DEO reprobati; facinora.

*I. Quid Saule factum, ex quo David Rex
est inauguratus?*

Dum hic divino impletur & agitur spiritu,
ater illum genius, humori melancholico per-
mixtus, in furorem læpè agit, ac propè ad
insaniam redegit. Malo huic, strenuum ac
præsens remedium allaturam sperant musicam.
Igitur in citharædum inquiritur; nec alius ma-
gis idoneus creditur Davide, qui proin è pe-
scuis

scuis ad aulam accersitus, iuavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mirè sedavit, Regi exinde acceptissimus.

Quid de gigante Goliath memorandum?

Cùm Philisthæi novò iterum bellò Hebræos lacefferent, exercitus uterque edito in colle, vicina locabat castra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat, & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferociâ planè gigas. Hic per dies 40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero sisti quotidie iterata provocatione postulat, qui singulari secum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet, donec tandem David, fortè fortunâ à parente cum comite ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenam descendere in animium ultro induxit. Facta igitur à Rege alex tentandæ potestate, nonnisi armis pastoricis, baculò, fundâ, & quinâ è torrente lapidibus instructus, adversus hostem procedit, moxque fundâ circumactâ, lapidem vi tanta librâ in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladiò, ex adversarii vagina eductò, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus plausu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David summam inire debuerat gratiam, inde maximam sibi conflavit invidiam, à Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculò stabilierat, indignissimè divexatus.

III. Quas

III. Quas Saul Davidis vitæ insidias struxit?

Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem movit. Ac 1. quidem pristino illo furoris cæstu correptus, Davidem, citharâ malo huic remedium afferre parantem, lanceâ semel atq; iterum appetit, confixurus haud dubiè fidicinem, nisi hic modò capitis declinatione, modò celeri fuga ictum frustrâset.

2. Filiam suam Davidi eo demum pacto nuptui daturum se recepit, si centum Philisthæos jugulâset, spe fretus, fore, ut ipse prior occumberet. Verùm is ducentis eorum cæsis, Micholem, invitò licèt focerò, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi jussit, ut die illucescente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus elusura, maritum nocte intempesta per fenestram fune demisit; ac nè facultas ei tempusque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto reposuit.

4. Cùm Saul Davidem ad Samuelem confuisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis atque aliis, fugientem intercipi, vinctumque ad se perducere jussit. At enim, vix pedem hi in ædes Prophetæ intulerant, cùm mox divino afflato Spiritu, non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulò post supervenienti, evenit, è languinario parricida in Prophetam fatidicum repente mutato.

9. Saul Davidem per desertas solitudines, montes & sylvas oberrantem valido cum exercitu est insecutus, junctis eum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem redacturus. Sed irritæ fuere hæc omnes molitiones, DEO Davidem cœlestibus ubique firmante præsiidiis.

IV. *Quæ verò tot inter adversa se gessit David?*

Ut virum pium, patientem, ac fortem decet. Vitam ut plurimum fugiendo servavit. Ac primò quidem, ad Samuelem Prophetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem, indè in desertum est digressus. Ubi quàm asperè ac inhumaniter à Nabalo, tam prolixè comiterque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cum apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsam Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipuè, quando Regi ad eum, quò se ipse receperat (pecum, fortè divertenti, cum caput potuisset, non nisi chlamydis regię particulam præsecuit: aut quando intempestæ noctis silentio in castra, ipsamque adeò Regis tabernaculum, Abilai comite, ingressus, hastam solam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quò compertò, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

V. *Quò tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicatò inita, grave vulnus accepisset, nè morituro hostis insultaret, adstantem rogavit armigerum, ferrò ut se perimeret, quò impium obsequium averfante, suus ipse carnifex, in ensem præ desperatione incubuit. Hujus mortem non minore luctu David, quàm gaudio Philisthæi sunt profecuti, qui demortui caput, cervicibus abscissum, per urbes suas omnes, velut in triumpho circumtulère, cadavere è muro Bethsan ad ludibrium suspensò; quod tamen Jabelitzæ de nocte sublatum, publico urbis luctu terræ mandârunt, Davide officium, curando funeri impensum, prolixè laudante, ac remunerante.

CAPUT II. De Rege Davide.

§ I.

Davidis præclara initia, ejusquè lapsus.

I. *Quando David regni possessionem adit?*

A Saulis obitu, consulto priùs Numine, cum suis Hebronem commigravit, ubi annò ætatis trigésimò Rex palàm inunctus, annos septem cum dimidio soli Tribui Judæ præesse cœpit, Iboletho, Saulis filio, reliquis 11. Tribubus imperante; quo per sicarios interempto, tandem totius Israëlís, id est, 12. Tribuum Rex inauguratus est David.

II. *Qui*

II. *Quibus firmitatis, praesidisque Imperium suum stabilivit?*

Pietatis praecipue, ac religionis cultu, & optimorum administratorum delectu. Pietatis specimen planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc à pluribus jam annis exul quasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam, profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu & gratulatione; quam tamen ex improviseo interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui Sacerdotibus tangendam, attrectasset Levita; vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plastro admovisset, non sinè lapsionis periculo, quod dum propulsare tentat, subito expiravit. Percussus eo casu David, ausus non est Arcam in suam inferre domum; sed in ædes Obededom Levitæ deduci iussit, maximò ejusdem bonò & que emolumentò. Quod ubi nuntiatum est Regi, trimetrâ exactò, Arca repetitur, solemniore pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plastro, sed Sacerdotum humeris destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ, Ephod dictâ, indutus, Arcæ præsultabat, insultante incassum Michole, superba conjuge sua.

III. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israël totius Rex salutatus, ac tertium est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem,

arcem; propè inexpugnabilem, pulsâ inde Jebusæis occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multò illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehemitica à tribus viris fortissimis, perrupta Philisthæorum statione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, DEO libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas, Idumæos, Ammonitas, & Syrios in ditionem suam redegit, stipendiò, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis impositò; unde auri, argenti, ærisque vis propè immensa ad futuram Templi fabricam est collecta.

IV. Quanam origo fuit belli adversus Ammonitas suscepti?

Miserat Rex David ad Hanonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia mœrorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hic viros horrentissimos pro speculatoribus habitos, procerum infinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibusque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cum subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterum iterumque illata profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

V. *Qua occasione Rex ille pietissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?*

Otiò, & incautiore sceminae aspectu; cum enim post epulas ac meridiationem in solario domus regiae otiosus deambulare, in Bethsabeam, eximia pulchritudine sceminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longè tristissimum est exortum, non nisi copiosis poenitentiae lacrymis restinguendum. David porò dum adulterii crimen occultare parat, novo, eoque majore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ caede, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnae iniquissimo exponi, atque à suis desereri iussit, Ammonitarum telis conficiendum.

§. 2.

Davidis poenitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

I. *Quando, quave ratione David cepit respicere?*

Ut primùm filius, in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit, adest mox Nathan Prophetes, à DEO missus, propositaque oviculæ aptæ parabolâ, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admissum ingenti cum dolore fletuque confitenti ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non item poenæ multiplicis, idcirco subeundæ, quam non modò non
recu-

recusavit, sed libenti etiam animo suscepit David. Anno M. bis millesimo nongentesimo nonagesimo nono.

II. Quenam erant hæc pœna?

1. Mors filii è Bethsabea suscepti, pro cuius vita proroganda multas preces & lacrymas parens fudit. 2. Ammonis filij cædes, ab Absalomo patrata. 3. Absalomi adversus parentem rebellio.

III. Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?

Insana regnandi cupiditas degenerem filium eò adegit, ut patrem solio & vitâ deturbare decreverit. Quare contra æto ingenti exercitu, ad urbem regiam Hierosolymam occupandam properat; unde tamen præmonitus David; nudis pedibus, flens, & operto capite, reorum more, fugâ cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibilis modò & convitiis, sed & lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte hæud dubiè luiturus, nisi Rex mansuetissimus, justissimam DEI ferientis manum hic quoque agnoscens, submissequè deosculans, suorum impetum cohibuisset.

IV. Quem tandem impius Absalom perditionis suæ fructum tulit?

Viginti suorum millibus cæsis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque, mulo insidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramosæ quercui implicitis, cælum inter ac terram hælit medius, quem Joab, re intellecta,

lecta, confestim accurrens, tribus lanceis confodit. Hanc filii sui perditissimi mortem; non tam præsentem hanc, quam æternam illam, David acerbissimo lectu, ejulatione & lacrymis prolequebatur, quas Joab omni cetero eloquentiæ vi adhibita, abstergere vix potuit.

V. *Cur lues pestifera Israhæls Regnum invasit?*

Ob gravia populi delicta juxta DEI permissione factum est, ut David non sine vanitatis & arrogantia nota universum bellatorum numerum iniri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, & multò, graviore populi noxas castigaturus, misso Gade Propheta, optionem facit aut famis triennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilentia eligendæ. Quam ultimam cum præoptasset David, tridui spatii septuaginta hominum millia interiëre. 3017.

VI. *Cuinam David ante suum è vita discissum regni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius annos nato, excluso Adonia, qui, cum & nascendi prærogativâ, & Optimatum quorundam præsidio subnixus, regnum affectasset, & hoc, & vita ipsa est privatus. David porrò annò regni sui quadragesimò, ætatis septuagesimò, vitam cum summa gloria posuit, successore Salomone, sanctissimis monitis instructo. 3019.

CAPUT III.

De Rege Salomone.

§. I.

Salomon Regum sapientissimus.

I. Quæ Regni ejus fuere initia?

Longè auspiciatissima, sedente ad Imperiū clavum ipsā sapientiā quam ille, jussus à DEO, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ, velut pedissequæ dominam illam suam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidère. 3020.

II. Equodnam sapientiæ hujus specimen sacri Fasti commemorant?

Cùm duæ mulierculæ, quarum utraqüè infantem vivum sibi vindicabat, mortuum verò & ab alterutra in lecto oppressum, utraqüè adjurabat, ad Salomonem provocassent, Rex litem hanc, oppidò intricatam, ex ipsius naturæ indicio ac testimonio dirempturus, infantem vivum gladiò disseccari medium, & utrique partem dari jussit. Hic verò mox matrem natura prodidit: quæ enim infantem dividi postulabat, supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

III. Quò præcipuè monumentò Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?

Magnificentissimâ illâ Templi toto orbe celeberrimi structurâ, quam annò regni sui quartò, ab orbe condito ter millesimò vige-

simò sermò moliri cœpit, ac septimo post anno ad fastigium perduxit, ducentis & ampliùs hominum millibùs hac in fabrica occupatis, è quibus Iudæitarum triginta millia, profelytotum, qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia, operis Præfectorum tria millia & sexcenti, non annumeratis tot hominum millibus, quos Hiram Tyri, & Pharao Ægypti Rex submiserat. Tanta porrò arte atque industriâ ligna & lapides præparabantur, ut sinè instrumentorum fabrilium usu, ac strepitu jungi inter sese postmodum aptarique potuerint.

IV. Num ratam DEUS, gratamque habuit operis hujus molitionem?

Ut cum maximè: id quod DEUS in solemnî Templi hujus dedicatione geminò miraculò comprobavit, quando & nebula, DEI præsentiam testata, non sinè lucida caligine sacram Ædem implevit, & ignis, cælo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, quò temporis intervallò mactata bovum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

V. Quid Reginam Sabæ Jerosolymas ad Salomonem invisendum accivit?

Admiranda illa Salomonis sapientia juxta ac magnificentia, quæ in ore atque sermone omnium percrebuerat. Hunc igitur exploratura coram & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam appulit. Cumque Templi ac regis domûs majestatem, sacrificiorum
magni-

magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi, præcipuè verò summam Regis in ænigmatis ac difficillimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac penè stupore correpta, fateri non dubitavit, minora longè esse, quæ priùs auribus, quàm quæ nunc oculis usurpâset.

§. 2.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

I. *Quibus tandem præstigiis, Regum sapientissimus usque adedò infatuatus est?*

Amor insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, eò tandem dementiæ adegit, ut, qui verò priùs Numini Templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jam senex, nè mihærculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârit tantùm, sed ihus quoque ac victimas ipsis obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris ac demonum mancipium.

II. *Num DEUS hanc tantam impietatem inultam dimisit, ac impunitam?*

Haud quaquam; nam ubi Salomon effrænatæ suis cupiditatibus habenas laxando sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuos, propè immentos, totque insuper tributa & vectigalia, exactionibus acerbissimis extorta, foedè ac impiè dissipavit, tandem DEUS post iteratas

monitiones, severamque ingratae mentis exprobrationem, non tantum regni scissionem, decemque Tribuum defectionem ei denuntiari iussit, verum etiam hostes infestissimos, extraneos aequè ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quae calamitatis publicae praeludia Salomon vehementi tristitia, luctu & angore, multisque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus, anno aetatis sexagesimo, regni quadragesimo, ita excessit è vita, ut ancipitem de salute sua conjecturam reliquerit posteris; cum sacri Annales, qui crimina ejus gravissima recensent, nusquam meminerint poenitentiae.

III. Quis, Salomone defuncto, regni erat status?

Quod ad eam diem unicum erat, in duo postea est divisum, Judaicum nempe, & Israeliticum. Illud Roboamus, caeterique Davidis posteris; hoc Jeroboam Ephraimita primum, tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni, praeter paterna scelera, causam praebuit Roboami imprudentia; hic enim populi nomine rogatus à Jeroboamo, ut durissimum tributorum jugum, à Salomone impositum, minueret, rejectio leniorum consilio, ex juniorum sententia, superbe, minaciterque respondit. Quibus verborum actibus exulcerati jam antea animi tantoperè exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratae, regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribubus, Judae, & Benjamin Roboamo adhærentibus.

usque ad captivitatem Babylonicam. 85
de Israël primùm, tum de Regibus Juda
agemus.

CAPUT IV. De Regibus Israël.

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum
omnes, & impii idolorum cultores, qui Re-
gnum Israël obtinuere, annis ferè ducentis
quinquaginta quatuor. Nos hic 1. percen-
tebimus novem Reges usque ad extirpationem
impie stirpis Achab. 2. Reliquos de-
cem usque ad everisionem Regni Israëlitici.

§ 1.

Novem Reges Israël usque ad extirpa-
tionem impie stirpis Achab.

I. *Quomodo primus Israëlitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?*

Ut nemo pejus; quippe qui per Religio-
nis, quæ regnorum omnium basis est firmissi-
ma, everisionem, thronum sibi stabiliendum
duxit; veritus enim, nè Israëlità ad stata so-
lemnia Hierosolymam confluentes, ad Re-
gnum Juda paulatim deficerent, illuc sacro-
rum causâ eos proficisci vetuit. Ac nè Tem-
plô, arisquæ & sacrificiis carerent suis, duo
delubra in præcipuis regni urbibus excitavit,
vitulumquæ aureum utrobiquæ adorandum
proposuit. Sacerdotes non de Tribu Levi, sed
vili plebecula delegit; festos dies, ritus, sa-
crificia instituit, atque ita, dum nova religio-
nis specie, pessimis artibus introducta, re-
gnum firmare voluit, illud planè pessumde

dit, imperiò dejectus & vitâ, æternâque idcirco infamiâ notatus, cum annis regnâisset duobûs & viginti, necdum completis.

II. Quis Jeroboamo successit?

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quem anno post altero Baasa II. aëliner exercitûs ductor, de Tribu Issachar oriendus, per insidias interemit, & hac cæde, inò universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad regnum munivit, quod annis tribûs ac viginti pessimè administravit. Nec Elâ filius parente suo melior fuerat; quem, cum vix annum secundam regnando inchoâisset, Zambri, equestris turmæ ductor, cum tota Baasæ familia extinxit.

III. Quàm diu regnavit Zambri?

Hunc Amri septimo post die, quàm regnum invaserat, in urbe regia Therfa obsessum, eò furoris ac desperationis adegit, ut se, suosquè unà cum domo regia combusserit, hac ratione & corpus atrocioribus, quæ scelestus parricida impendere sibi noverat, tormentis, & regias opes æmulo prærepturus. Exusta regiâ, belli civilis exaruit incendium, his Amrium, illis Thebnum Regem poscentibus, donec Amri, competitore violenta morte sublato, solus rerum potitus, regni sedem, Samariam transiit, ubi annò imperii duodecimò vitam sceleratè actam pari exitu conclusit.

IV. Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus est?

Achab, Amri parentis sceleratissimi sceleratior filius. Hunc jam antè à patre impio depræ-

deprava um, ad omne facinus impulit uxor longè impiissima Jezabel, frustrà reclamante ac dehortante Elia Propheta sanctissimo; qui, cum nec monitis, nec prodigijs coelestibus quidquam proficeret, tandem DEL jussu tam Achabo ipsi, quam nefariæ ejus conjugi, totiquè posteritati excidium denuntiat: & Achabi quidem sanguinem lincturos canes; Jezabelis verò cadaver in prædam iisdem cesurum. Nec aliter evenit, ac Vates prædixerat; nam Achab annò regni vigesimo secundò in prælio contra Regem Syriæ suscepto, sagittâ confossus occubuit, canibus, dum currus, tabò fœdatus, in piscina Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibus. 3188.

V. Quid geminis Achabi filijs, Ochoziâ & Jeramò factum?

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, unò duntaxat annò Achabò superstes fuit, qui cum per cœnaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium à Beelzebub Accironitarum idolo peteret, justò DEL judiciò, & Regnò, & vitâ est deturbatus, fratriquè Joramò natu minori succedendi locum fecit. Hunc annò regni duodecimò Jehu, qui ad extirpandam impiam Achabi stirpem Rex Israëlis divinitus est electus, in via occurrentem, jaculò transfixit. Indè Rex novus cum copiis urbem Iezràel ingressus. Jezabelem è fenestra per ipsos domesticos præcipitari jubet, equorum unguis præter-

dam, atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. 3179. Sub hæc tempora Eliæus virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§. 2.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad everfionem Regni Israëlitici.

I. *Qua laude Jebu præfuit?*

Hic initiò regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, utpote qui non tantum impiam Achabi stirpem univerfam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quam simulacra cum sacrificulis omnibus toto regno exterminavit, dignus idcirco, qui solus ex omnibus Israëlitis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verum cum nec ipse vitulos aureos, pridem abolendos, sustulisset, ditionem omnem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit annò regni sui vigesimò mortem ingloriam, & præclaris suis initiis prorsus abfimilem.

II. *Quinam ex Jebu familia in paternum solium sunt evecti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam secundus, & Zacharias, scelerati omnes & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus septemdecim, alter sedecim, tertius unum & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex, post

post duodecim ferè annorum interregnum, imperavit.

III. Quinam fuère postremi Israëlitarum Reges?

Sellum, qui Zachariam post Semestre imperium regno & vitâ expulit, utroque & ipse expulsus à Manahemo, cum uno non amplius mense regnâset. Manahemo post decem annorum tyrannidem successit Phaceia filius, bienniò post sublatus conspiratione Phacæ, qui, ubi regnum annis viginti occupaverat, parricidii sui pœnas ex lege talionis solvit, ab Osea parricida interemptus.

IV. Quomodo tandem Regnum hoc penitus est eversum?

Postquam Reges Israëlitis omnes à Jeroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertârunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impletâ tandem scelerum mensurâ, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda propoluerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samariâ post tertium obsidionis annum expugnatâ, totòq; regnò in suam ditionem redactò, populum cum Rege Osea in perpetuam servitutem abstraxit; quos inter Tobias Vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatiò, malis verò ad vitam meliorem incitamentò esset.

3314.

CAPUT V. De Regibus Judæ.

Horum fuêre viginti, quorum duodenos priore, octonos posteriore paragrapho referemus.

§.

Duodecim Reges Judæ à Roboamo ad Ezechiam.

I. Quot ex vicenis his Regibus pietatem constantè coluere.

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, Ezechias, & Josias Manasses pessimè cepta meliore fine emendavit: Asa verò, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminarunt. Reliqui duodecim sceleratè vivendo æternam nomini suo maculam inuisere. Regnarunt viginti hi Reges universè annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter millesimò sexagesimò, ad ter millesimum quadringentesimum quadragesimum textum.

II. Quo successu Roboam Regnum, 10 Tribuum secessione diminutum gubernavit?

Hunc quoque, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidere, à quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit. Quapropter iratus DEUS, Sefacum Ægypti Regem innumerabili cum

cum exercitu in Judæam immisit, qui munitissimis Regni urbibus captis, Templique & domus regie thesauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni sui decimo septimo, infortunatior longè, quòd religionem, quàm quòd regnum maxima sui parte perdiderit.

III. Quis eidem in regno successit?

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac propè circumventus, DEI ope implorata, cecidit hostium quinquies centena millia. Nec is tamen tantò beneficiò ab imitanda patris impietate absterri potuit. Præcoce igitur fatò, annò nempe regni tertio, è vivis est sublatus, nè diutius DEI beneficiis abuteretur:

IV. Num Asa, ejus successor, felicioribus auspiciis regnavit?

Hujus initia laudatissima fuere; nam idolis & impiæ superstitionis monumentis ubique abolitis, regnum suum omne repurgavit: hinc in præmium restauratæ religionis Æthiopum decies centena millia interneccione delavit: Idem tamen justa reprehensione non caruit, 1. quòd DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diffusus, Syrorum Regis societatem non profano tantum ærarii sui, sed sacro quoque Templi surò sic mercatus. 2. Quòd Prophetæ, indigni fœderis pœnas denunciandi, compedes injici,
mul-

multosquē de populo, facinus hoc palàm improbantes, necari iusserit. 3. Quòd vehementissimo pedum dolore discrutiatuſ, ad medicos potiùs, quàm DEUM confugerit. Obiit tandem hoc ipſo ex morbo annò regnì ſui quadreſimò primò, funere ſumptuoſiſſimo elatuſ. 3120.

V. Quem hic regnì heredem reliquit?

Jofaphatum Principem religioſiſſimum, cui prima cura religionis, altera juſtitiæ fuit; hinc urbibus ac pagis ſacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. Hiſ propugnaculiſ, religione nempe, & juſtitià, regnì ſui ſines contra hoſtium incurſiones firmiſſimè præmunivit. Hiſ ſoliſ armiſ prodigioſam illam retulit victoriam, quando imenſuſ Barbarorum exercituſ, terrore panico divinitùſ immiſſo, mutuſ ſe cædibuſ ad interneccionem uſquē confecit, tantamquē victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum ſuffecerit. Vitam piè, glorioſequē finiit annò regnì ſui quintò & vigefimò, mundi 3145. hoc unò infelix, quòd affinitatem & ſcœduſ contra Syriuſ cum impio Achabo, & commercii ſocietatem cum Ochozia, Achabi ſucceſſore, inièrit.

VI. Num pari laude Joram filiuſ imperavit?

Hic paterna inſtitutione neglecta, Athaliam conjugem, Achabi & Jezabeliſ filiam, omniſ impietatiſ & crudelitatiſ Magiſtram habuit, qua inſtigante non ſolum ſex fratres, & quodaſm è parentiſ conſiliariſ de medio ſuſtulit,

stulit, sed abominanda insuper vituli aurei, & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEI manum; nam ab impio hoc Numinis desertore defecerunt Idumæi, Philisthæi, & Arabes, qui Judæam depopulatâ, regiam ipsam expilarunt, liberosque omnes, unô Ochoziâ natu minimô superstite, interfecerunt. Ipse verò insanabili viscerum dolore percussus, totôque bienniô dirè vexatus, scelestam tandem animam annô regni quartô evomuit, DEO invisus & hominibus; unde etiam exequiis & sepulchro caruit regiô.

*VIII. Quid de Ochozia, Athalia, & Joa
memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitaturus, à Jehu Achabicæ stirpis exterminatore, unâ cum Joramô Israëlîs Rege occiditur, cum annô vix integrô scôptrum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid supererat stirpis regis, sustulit. Unus Joas, Ochoziæ filius natu minimus, aviæ crudelitati ab amita est subtractus, quem in Templo clam educatum annô ætatis septimô Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbatâ & occisâ furiâ illâ, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum verò novo cum Rege cæpit religio revirescere, & lætam omnia faciem induere, quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eô vitâ functô, Procerum assentatio-

rationibus corruptus, ab avira religione desivit, fana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis molitionibus adversantem, in ipso Templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliaque delicta Judæa regio à Syris devastata, regni proceres interempti, Rex ipse in lectulo decumbens à suis est trucidatus, annò regni quadragesimò, mundi 3196. Circa hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niniven ablegavit, commune ut urbi excidium denuntiaret; quod tamen & Rex, & incolæ pœnitentia, seriatimque criminum detestatione in tempore averterunt.

*VIII Quam laudem Amasias, & Ozias sunt
commeriti?*

Amasiam victum captumque, in urbem regiam Hierosolymam triumphali pompâ introduxit Joas Israël's Rex, dirutisque mœnibus, & gazâ omni tam sacrâ, quam regiâ direptâ, eundem sibi vectigalem fecit. Vitam posuit annò regni undetrigesimò, valida suorum conjuratione oppressus. Hujus in locum populi studiis suffectus est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum adolescens, qui, quàm diu DEO adhæsit, cœlesti protectus auxiliò, regnum felicissimè administravit; at dum sui oblitus, in manus sacerdotale involat, mox leprâ divinitus afflatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit annò regni quinquagesimò secundò, mundi ter millesimò ducentesimò septuagesimò septimò. (3277.)

IX. Quam populi regendi viam inire Joatham
Ozia, & Achaz Joatham filius?

Longè diversissimam; hinc quantum laudis sibi tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis gloriâ, sedecim, quibûs regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamiæ & dedecoris contraxit Achaz, degener omnino filius, juratusque & Numinis & avitæ religionis hostis, ac idolorum cultui ad extremam usque insaniam & impietatem deditus. Quapropter maximis eum cladibus atterivêre Idumæi, Philisthæi, Reges item Israël, Syriæ, & Assyriorum. Nec sic tamen respuit demens, sed deterior in dies factus, anno regni sextô & decimô mundi 3308. vitam sceleratissimè actam cum æterna morte commutavit, indignus Regum sepulchrûs & omni posterorum memoriâ.

§. 2.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

I. Quis Achazo successit?

Ezechias, pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquius habuit, quam ut religionem, patris impietate propè collapsam, in integrum restitueret, obliteratedis undique nefariæ superstitionis vestigiis. Quapropter maximis & prodigiosis à DEO favoribus est cumulatus; quod tunc maximè patuit, quando DEI jussu Angelus centum & octoginta quinque

quæ millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hierosolymis admoverat, una nocte interfecit. Ezechias porrò vitam, ingentî miraculò, quò revocatus cum horologii sciatherici umbra, solis cursus, ad quindecim annos prorogatam, laudabilissimè finit annò regni vigesimò nonò, mundi 3337. Aliquot antè annis, quàm Ezechias regnum cepisset, urbs Roma à Romulo ædificari cœpta est annò mundi 3301. Alii 3300. alii 3302. aut seriùs conditam ajunt.

*II. Quam sibi laudem Manasses, ejusquæ filius
Amon regnando peperere?*

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus, ac primò statim annò, pessimis aulicorum artibus, ita depravatus est infelix puer, ut nullum propè facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, Divino, inter custodiæ tenebras, oborto lumine, Icerum suorum inmanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deslere lacrymis cœpit. Nec multò post libertati ac regno restitutus, qui populum priùs pravò suò exemplò ad impia sacra pellexerat, jam totus à se diversus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illa Amazon Judith, for-

mæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit, quem factò supra sexum generosò virago fortissima suomet in tentorio obruncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incidit. Manassi successit Amon filius, & ipse impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantem, non item pœnitentem. Itaque annò regni secundò ab ipsismet domesticis est interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum fuerant concitatores.

III. Num Josias quoque impii parentis vestigiis institit?

Minimè omnium; quin potius ad eximiam pietatem jam indè è teneris informatus, veri Numinis cultum, à parente profligatum, instaurandum ubique, & propagandum suscepit, abolitâ omni penitus simulacrorum, rituumque sacrilegorum memoriâ. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus annò regni trigesimò primò, mundi 2325. in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsultò DEO, suscepta, longiore vita dignissimus, nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem reddidisset.

IV. Quæ tandem quatuor ultimarum Regum, Joachazi, Joakimi, Jechonia, & Sedecia fuit fortuna?

Joachaz, degener Josiæ filius, post trimestre imperium à Nechaone Ægypti Rege sol-

liò dejectus, fratri Eliacimo, seu Joakimo, regnum cedere cogitur. Joakimus porrò scelerata sceleribus cumulando impendentem dudum regno Judaico procellam in suum, suorumque caput celerius concitavit. Igitur Nabuchodonosor, obsessâ, captaque Hierosolymâ, Regem catenis vincitum Babylonem abducit, pauloque post in regnum restituit, imperatò prægrandi tributò, quod cum trienniò ægrè solvisset, quartò post annò rebellare cœpit. Denuò igitur à Chaldæis captus, occisusque, ac extra urbis mœnia est projectus, feris & volucris in prædam cessurus. Annò regni undecimò, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joachinus, sive Jechonias, paternæ imperatis hæres, qui tertio post mense, quàm Hierosolymis regnare cœperat, cum Matre, uxore, & regni primoribus, omnique gazâ Babylonem est abreptus.

In hujus locum Matthanas, sive Sedecias, patruus est susceptus, qui impletâ tandem scelerum mensurâ, sibi regnoque toti ultimum accersivit exitium. Capta igitur à Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & unâ cum Templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa; retractus è fuga Sedecias; ejus liberi in parentis conspectu trucidati; Rex ipse oculis oratus, injectisque catenis, annò regni undecimò cum ingenti, nobiliorum præsertim, caterva; Babylonem est perductus, ubi in vinculis aliquantò post squalore & mœrore confectus contabuit. Atque
ita

ità regnum hoc nobilissimum, perinde atque antea Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum identidem & labefactatum, tandem omninò concidit annò mundi ter millesimò quadringentesimò quadragesimò sexto. (3446.) Post 70. annorum servitutem Judæis in sedes quidem suas remigrare licuit; semper tamèn alienis deinceps dominis subiecti, nec unquam sui ampliùs juris, sed mancipia fuerunt.

Observationes ad V. Historiæ Biblicæ Partem.

I. Quis terræ illius à DEO promissa à primis regni exordiis status erat & conditio?

Regnante Davide, imò & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injurià poterat; at ubi regnum, in perantium præcipuè vitiò, in Judaicum & Israëliticum discissum est, hoc idololatria corruptè penitus atque pessumdedit: illi contra tandem sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

II. Quinam Prophetae illis maximè temporibus florère?

Elias, Elizeus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Oseas, Joël, Amos, Micheas, Sophonias, &c. qui magna virtutis æmulatione, & ardenti

religionis fervore incensi, in Regum æquæ ac populi flagitia gravissimè invehebantur,

III. *Cur DEUS illa tempestate tot Prophetas misit?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quam pauci admodum numerabantur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

IV. *Quæ potissimam causa fuerat scissi primum, tum collapsi penitus regni Israëlitzici ac Judaici?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ uti præcis illis temporibus, ita hodieque urbes, regiones, ac regna florentissima pessumdare, funditusque evertere consuevit.

V. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentie verticem attigerat. Græcia novis in dies incrementis augetur, ac fermè è diversis Rebuspublicis, regnisque minoribus constabat. Roma tenuibus, ut sit, initiis recens nata, sensim adolescebat ad totius mundi imperium. Cæterum orbis propè universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

PARS VI.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchiis quodammodo congruunt; nam 1. captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit. 2. Ducenti & octo, qui à captivitate Babylonica fluxerunt anni, cum Persica. 3. Tria, quæ proximè sequuntur, secula, cum Græca. 4. Qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

CAPUT I.

De 70. annorum captivitate Judæorum sub Monarchis Assyriis.

1. Quid captivitatis illius tempore singulari dignum memoria occurrit?

Daniel Prophetes ob admirabilem arcanorum coelestium cognitionem, & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratiâ. Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus, ubi variis utriusque fortunæ casibus jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac ne transversum quidem unguem à virtutis

tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis, castimonie, & integritatis miraculum.

II. *Cur Daniel à Nabuchodonosore tot tantisque honoribus est cumulatus?*

Regi per quietem objectum erat somnium, cujus, ubi evigilavit, ita est oblitus, ut se tamen somniasse meminisset. Igitur ex hario-
lis tam somnium ipsum, quam ejusdem interpretationem, exquirat. Cum ad postulatum tam intolens omnibus haberet aqua, Daniel, de re tota divinitus edoctus, somni totius seriem Regi enarrat, oblatam videlicet quiescenti fuisse statuam prægrandem, cujus caput aureum, brachia & pectus argentea, venter & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte sibi à hominum manibus avellus, statuam totam contriverit penitus & comminuerit, indequæ in montem excreverit tam vastum, ut orbem impletet universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonico, pectore argenteo Persico, ventre æreo Græco, ac pedibus quæ ferreis, quæ fictilibus Romanum portendi imperium, hisquæ omnibus successurum regnum aliud longè augustius, stabiliusquæ, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somni mystici interpretatione Rex totus attonitus, Danielem, tanquam Deorum aliquem, prono cunctis erram vultu veneratur. Cumquæ is honores hos non
sibi,

sibi, sed DEO soli deberi asseverasset, Rex præmissis amplissimis cumulatam, cunctis Babylonie Provinciis præfecit.

III. *Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misaele, sive Sidrach, Misach, & Abdenago, divina tradunt Littera?*

Hi nulla adduci ratione poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur tyranni jussu, in fornacem, septuplò vehementius atque alias consueverat, succensam, ligatis pedibus, conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac, nè capillo quidem adusto, sunt egressi. 3456.

IV. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

Futurum, ut, qui divinos adeò honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, sylvasq; pecudum more vegetetur, ac annis septem fœnò bovis instar vescatur. Quam prædictionem mox rei veritas comprobavit. 3464.

V. *Qua occasione Regi Balthasari imperii Babylonici interitum denuntiavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio afficiens, sacras etiam paternas è Templo Soly-mæo ablatas, mensæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exsiccari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxtà candelabrum, videntibus cunctis & cohortentibus exarat: *Mane, Thecel, Phares.* Cumque horum vim

ac sensum verborum ne conjecturâ quidem assequi ullus posset, Daniel protinus accersitus, Regi significat, DEUM numerâsse annos, quibus regnâsset, operaquæ ejus omnia ad libram exegisse; quæ tamen justo caruissent pondere: itaque vitâ & regnô, in Medos ac Persas jam nunc dividendo, exturbatum iri. Id quod eadem illa nocte factum, quâ urbs Babylon captâ ab hoste, cædibûs, rapinâs, incendiis vastata; Rexque ipse temulentus cum suis trucidatus.

VI. Num Judæi captivitatis suæ tempore durius, asperiusque sunt habiti?

Quin potius leniter, clementerque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur, quod eorundem tribules, nempe Daniel primus a Rege Nabuchodonosore, Ananias verò, Azarias, & Misâel provinciarum præsides & supremi tribunalium præfecti fuerint constituti, atque adeò non auctoritatem modò summam, sed imperium quoque, servi licèt & captivi, in suosmet dominos, mirabili DEI dispositione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

I. Qua ratione Judæi è diuturna suâ captivitate sunt exempti?

Cùm Cyrus, primus Persarum Monarcha, totò Babyloniorum imperiò in ditionem suam rede-

redactō, ex Judæis intellexisset, in sacris eorum Volumnibus multò antè & suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, Templique instaurandi redditis, quæ indè direpta erant, Vasīs sacris. Igitur annō 3516. quadraginta & ampliùs Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt reversi.

II. Penes quos Judæorum erat regimen, post eorundem in patriam reditum?

Imperium summum, penes Reges Persarum erat, è quorum arbitrio, consensuque Pontifices, Duces, & Magistratus suis è tribulibus deligere iis permissum erat.

III. Quo tempore urbis Hierosolymitanae mœnia readificari cœpta?

Imperante Artaxerxe, quintō Persarum Monarchâ, à quo Nehemias, Judæorum Dux, apud Regem gratiosus, hanc tandem facultatem impetraverat.

IV. Quinam Judæorum Duces fuere sub Monarchis Persicis?

1. Zorobabel. 2. Joacim. 3. Eliasib. 4. Esdras. 5. Nehemias. 6. Jojadas. 7. Jonathan, è quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro Magno. 2. Sub Regibus Ægyptiis. 3. Sub Monarchis Syricis. 4. Sub Sacerdotibus, regium sibi titulum vendicantibus.

§. I.

Judææ status tempore Alexandri Magni.

I. Quem in finem Alexander cum exercitu suo Hierosolymam contendit?

Statuerat omnino urbem hanc vi capere Alexander, quòd Tyrum obsidenti annonam Judæi mittere recusassent. Verùm ad conspectum Jaddi, cum Levitis sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

II. Quid Alexander Hierosolymis egit?

Templum ingressus, supremo Numini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque, ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quendam Persas debellaturum vates prælagiorat. Quam ille prædictionem de se ipse interpretatus est.

III. Quanam Judæis ab Alexandri obitu evenère?

Calamitates, ærumnæque non leves cum Regum Ægyptiorum, tum Syrorum, Judææ tunc dominantium, tyrannide perpetiendæ ipsis erant.

§. 2.

Judæorum varia fortuna sub Regibus
Ægyptiis.

I. *Quis Alexandrò demortuò in imperio suc-
cessit?*

Monarchia hæc in regna complura distracta
mox fuit, quæ Ducum præcipuis inter sese par-
tiebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium,
& Syrium præ cæteris eminebant.

II. *Quenam Onia & Simæonis Pontificum
temporibus gesta sunt?*

Ptolomæus Lagi filius, Syriâ, Phœnicia &
Judæâ, cum urbe Hierosolyma sub imperium
suum redactis, amplius centena Judæorum
millia in Ægyptum abduxit, è quibus trigin-
ta circiter bellatorum millia in urbium muni-
tionum præsidiis collocavit: imbellem verò
urbem senum, mulierum, adolescentium, mi-
litibus in servitutem tradidit.

III. *Nam melioribus auspiciis Eleazarus
Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolomæus Philadelphus,
qui Lagidi parenti successerat, gentis Hebrææ
per studiosus, multo eam favore complecteba-
tur. Hic conquisitis undique librâs Biblio-
thecam longè celeberrimam Alexandriæ in-
struxit, quam ut Hebraicis quoque volumi-
nibus ornaret, ab Eleazaro Pontifice miti ad
se petiit viros apprimè peritos, qui sacros il-
los Codices è linguâ Hebraica in Græcam
transferrent. Is duos & septuaginta Græcè
simul

simul ac Hebraicè doctos, nec virtute minùs, quàm eruditione præstantes è senioribus delegit, qui, licèt ex Auctorum gravissimorum sententia separatis quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modo, sed verborum quoque consensione irà absolverunt, ut singulorum exemplà nè voculâ quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus non solum Interpretes singulos muneribus amplissimis ornatos à se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro argentoque ad sacros Templi usus liberali manu adjecit, omnibus, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis.

IV. Quinam, Eleazarò Iurâ & Pontificatu functò, sacris præfuere?

Manasses, Eleazari patris, hocquè è vivis sublato, Onias secundus, qui sub Ptolamæo Philadelpho, & Evergete, Ægypti Regibus ætatem debebant tranquillam, & pacatam.

V. Num equè pacatus fuit Simonis alterius Pontificatus?

Huic multùm negotij facefferat Ptolemæus Philipator, Evergetæ filius, qui dum Hierosolymam delatus, non Templam modò, sed ipsa quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante, subire tentat, membrîs repente omnibus dissolutis, divinitus inhibetur. Nec tamen, ubi se colligit, à proposito desistit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis

modis quàm plurimos compulit; eos verò, qui in religione firmi perseverabant, elephantibus conculeandos objecit, cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertio interesse statuerat; sed primum sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem genitorum cœlestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu, ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. 3.

Status Judæorum sub Regibus Syriæ.

I. Quid Onia III Pontifice actum?

Cùm Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in Templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum è proceribus tuis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias direptori sacrilegò pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisi eques cœlestis cum binis peditibus, à DEO submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent; ut is vitam servatam in lucro ponens, re infectâ abire sit coactus. Onias porrò fraude atque invidiâ Jononis, fratris sui, sacerdotio primum dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ, morte indignissima est sublati. Indè Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus sexennium orbata erat, donec scilicet Machabæi ritè successere.

II. Quò animò Antiochus Epiphanes in Judæos fuerat?

Iniquissimò; hinc cum Judæi Duce destituti essent, horum provincias magoo cum exercitu invasit, irritatus maximè, quòd ejusdem mortem, ut mendax fama sparserat, non luctu, sed publicis gaudiis fuissent protecti. Expilatâ ergo Hierosolymâ, amplius ducenta Hebræorum millia mactari jussit, haud multò paucioribus publico in foro pecorum more venum expositis. Atque hæc præludia erant illius immanitatis, quâ bienniò exactò, in Judæos desævit, quorum urbe primariâ rursus direptâ & igne ferroque vastata, sub mortis pœna vetuit, nè quisquam Legem Mosaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso Templo adorandum proposuit, eique porcinas carnes immolari, atque ab Judæis absumi præcepit.

III, Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis specimina hoc tempore edidèrunt?

Primus erat Eleazarus, senio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quàm iniquissimo Regis mandato in gustanda suilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi unâ cum Matre, qui omnes, nè supremi Numinis offensam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevèrunt. Quam animi constantiam exquisitissimè tormentis excarnificati, luere coacti sunt, Matre spectante, filiosque ad luctam tam generosam cohortante, quibus demum & ipsa funus extremum accessit.

fit. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus tyranno sese avulsus opponere, in fortitudinis theatrum prodiit, nullis minis expugnabilis, Dux simul ac Sacerdos. 3888.

IV, Quis, Juda Machabæo Duce, armorum successus fuit?

Longè optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam armis, quàm cœlestibus suppètiis, quas jejuniis ac precibus impetrabat, confusus. Antiochus, qui tunc bello Persicò distinebatur, cognita suorum clade in furorem actus, consilium à celeritate capit, ratus hâc unâ negotium confici, ipsamquè Hierosolymam everti posse, si quàm occyssimè rebus suis afflictis præsens ipse succurreret. Verùm in itinere viscerum dolore ingenti correptus, furere simul ac vivere desinit. Judas, Nicanore quoquè Antiochi Eupatoris Duce devicto, editoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna pertinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus, mortiquè non hosti succubuit.

V. Quid Jonathas Juda Machabæi frater præclari gessit?

Ductoris ille Hebræi simul, ac sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellat, multis insuper palmis ac trophæis inclycus. Tandem perfidiâ Tryphonis, Syrii satrapæ, cujus promissis plus nimio fidebat occubuit.

VI. Cui-

VI. *Cuinam, Jonathâ sublatô, Sacerdotis
supremi dignitas delata est?*

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliis aliquot adversus Tryphonem prosperè gessis, à Prolemæo genero, qui sacerdotali dignitati inhæbat, ipsas inter epulas trucidatus est.

VII. *Quis Simonem securus?*

Tertius ejusdem filius Joannes à domita Hyrcania Hyrcanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quòd finitimi Reges Syriæ, atque Ægypti, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis, armisque distracti. Vir cum esset clarissimus, æternam tamen contaminatæ religionis maculam Machabæorum familiæ asperxit, professus sectam Saducæorum, qui Angelos, reliquosque Spiritus, uti & animarum ad vitam reditum, anilibus fabulis annumerant.

§. 4.

De Statu Judææ sub Pontificibus, regium sibi titulum vendicantibus.

I. *Quis primus summus Pontifex simul,
ac Rex Judææ existit?*

Aristobolus, Hyrcani filius, Regis nomen & insignia primus post Sedeciam iumpfit. Hoc ut stabiliret, & Matrem & Antigogum fratrem interemit, reliquis fratribus arcto carceri inclusis. Unò haud amplius annò Judææ præfuit, sanguinis copiâ suffocatus eo in loco, ubi prius manus crudeles fraterno cruore conspurcavit. 3950.

II. *Cui*

II. *Cui reliquit Aristobulus regale Sacerdotium?*

Alexandro Jannæo. Fratris furorem hic unus evaserat, ipsemet tigride immanior: nam postquam sexennii spatio quinquaginta Judæorum millia mactavit, octingentos insuper Judæorum proceres, qui ejus tyrannidem improbabant, jussit in furcas agi, & in illorum, adhuc spirantium, conspectu, uxores ac liberos jugulari. Tandem, fatigata per viginti quatuor annos tyrannide, vino & sanguine ebrius, morbum contrahit, atque animam scelestam orco transmittit. 3975.

III. *Quis tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux, quæ, post nonum gubernationis annum, filium natum majorem, Hyrcanum secundum, quem jam ante Pontificatum præfecerat, Regem constituit.

IV. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: cum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater, illum armis victum, regno exiit. Verum Pompejus, Romani exercitus Dux, captam Hierosolymam, Hyrcano Pontificatum cum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto.

V. *Quid Pompejus memoratu dignum gessit in Templo Solymæo?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecem quidem Judæorum millia interemit, ex eo tamen nihil abstulit, imò nec Sacerdotes, sacris intentos ob Templi reverentiam turbari permisit.

VI. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobuli filius, Romano è carcere elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum, à Senatu artibus Herodis, hostis reipublicæ declaratur, ac in publico foro Antiochiæ, securi percutitur, Machabæorum è gente, & ex Tribu Juda Rex ultimus, atque infelicissimus 4014.

CAPUT IV:

De Rebus Judaicis sub Romanis Imperatoribus.

I. *Quando Judæa in potestatem Romanorum venit?*

A tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere quidem juncti erant Judæi, non tamen subiecti. At ubi Hyrcanus, à fratre regnò privatus, ope Pompeji illud precario recepit, Judæa suam amisit libertatem, Romanis supremum in Judæos dominatum nunquam amplius dimittentibus. Itaque Judæa idem, quod aliæ hæctenus Provinciæ, experta est, Romanos, ex armorum sociis, demum fieri populorum dominos.

II. *Quis, extinctis Machabæis, Judæam rexit?*

Herodes, Magnus dictus, flagitiis maximus. Hic tamen non erat de gente Judæorum, suis tamen assentationibus, & immensa octingentorum talentorum profusione ab Augusto regnum obtinuit. 4017.

III. *An Herodes, ejusque successores supremi erant Judæa Domini?*

Neutiquam: secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum describi jussit. Patebat ergo Herodes Romanis, ut adeo Regis appellatio multum splendoris, potentia parum haberet.

IV. *Quo regnante Servator mundi in lucem fuit editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cum ex tribus Magis, cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, scepro suo metuens omnes, circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, cæde inaudita jugulari præcepit. Quo auditò Augustus dixisse fertur, malle se Herodis porcum, quam filium esse: à porcorum enim cæde & sanguine Herodes, utpote Profelytus, religionis prætextu abstinerebat, non item à cæde hominum.

V. *Quanam alia Herodiana crudelitatis monumenta extant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum decus. 2. Alexandram socrum cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum, & Antipatrum filios suos. 4. Judæorum primates obtruncari jussit, additò etiam, cum de vita conservanda desperaret, crudeli imperio, ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus editis in urbem Jerichuntinam convocata, circòque Amphitheatrali inclusâ statim, ab obi-

116 *Pars VI. De captivitate Babylonica*
tu suo contrucidaretur, ne videlicet finè pu-
blico, saltem ob aliorum cladem, luètu effer-
retur.

*VI. Quas penas Herodes etiamnum in hac
vita dedit?*

Postquam cum innumeris, gravissimisque
infirmis diu est conflictatus, tandem
morbò pediculari, inter intolerabiles putre-
scientis totius corporis fœtores miserandum in
modum absumptum est hoc generis humani,
omniumquè flagitiorum monstrum.

*VII. Quinam ex Herodis stirpe Judæam
gubernârunt?*

Tres Herodis filii; Archelaus, Philippus, &
Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Ba-
ptistam, incestas nuptias exprobrantem, ob-
truncavit, Servatorem verò nostrum, cum
nullum ab eo, uti speraverat, impetraret pro-
digium, instar emotæ mentis hominè ludib-
rio habuit.

*VIII. Quo tempore Servator noster cruci
est affixus?*

Annò à nativitate sua trigesimò quartò,
Tiberio imperante, & Pontio Pilatò Judææ
præfektò.

*IX. Quid acta Apostolorum memorant de
Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Chri-
stianorum hostis. Jacobum, cognomine Ma-
jorem, Jerosolymis capite minuit, idem sup-
plicium irrogaturus Petro, nisi Christus per

An-

Angelum effractis vinculis illum eduxisset e carcere. Porro hic Herodes eò dementiæ venerat; ut Cæsareæ in ludis publicis, majorem homine mortali, sui venerationem expetierit. Deum se ab insana plebe adorari passus. Verùm hunc scenicum Deum, vindices à DEO immitti vermes non diu post inter incredibiles dolores devorârunt.

X *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa Herodis Agrippæ filius, quem Judæi, excitato contra Romanos tumultu, primò Jerosolymâ, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Jerosolymam, & omnem Judæorum gentem non multò post exciuros.

XI *Quomodo impletam vaticinium Jacobi Patriarchæ de sceptro à Domo Juda non auferendo usque ad Messie adventum?*

In Antigono, qui ultimus ex Tribu Juda Rex erat, extincta est dignitas regia, atque translata ad gentem exteram in Herode, quo imperante Christus JESUS, tot votis à Judæis expetitus, humanam carnem induit.

Observationes ad sextam Partem
Historiæ Biblicæ.

I. *Quisnam sexta illa mundi ætate status eras
Reipublica Judaica?*

Regimen Politicum à tempore captivitatis
Babylonicæ, plurimùm de splendore pristinæ

dignitatis amisit; cum exinde Judæi nunquam amplius sui Juris, sed primò Assyrio-Babyloniorum, deinde Persarum, tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto tamen tempore illo, quò sub idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt, sive quòd Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant, sive quòd diuturna illa 70. annorum vexatio, & præcisa deinceps libertas ad saniora eos compulère.

II. Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?

Respublica profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, DEO, propter imperantium maximè flagitia, regna atque imperia à gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in Regnum Medorum, & post annos ferè centum in imperium Assyrio-Babylonicum. donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas ab his post annos ducentos & octo ad Græcos, à Græcis post terna sæcula tandem ad Romanos. Ex omnibus porrò his regnis amplissimis & potentissimis. cultus veri Numinis exulabat, idololatriâ ubique dominante.

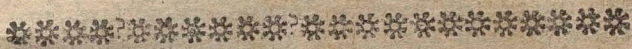
III. Quinam Propheta id temporis in Judæa floruerunt?

Post captivitatem Babylonicam Aggæus & Zacharias, & post hos Malachias vaticinatus est, à cujus obitu publica Prophetarum oracula

cula siluere per annos propè quingentos, quo-
ad Patris æterni Verbum & Prophetarum Do-
minus hunc in mundum ipse adventaverat.

IV. Qui, qualesque Machabæi fuere?

Hi ex illustri Judæorum prosapia oriundi,
sacram simul ac profanam Rempublicam, à
Machathia, ad Herodianos usque, moderaban-
tur.

APPENDIX

De excidio urbis Hierosolymæ.

*I. Cur Argumentum hoc annectitur narra-
tionibus Biblicis?*

Quia ordo, seriesque historiæ exigat, ut,
sicut populi à DEO electi fortunam utramque
ab ipsis primordiis percensuimus, ita exitum
quoque memoremus, qui quàm luctuosus fue-
rit, indè patet, quod ipsi DEI Filio lacrymas
expresserit.

II. Quanam tragici hujus excidit causa erat?

Non tam rebellio contra Romanos, quàm
mors ipsi Auctori vitæ, Christo illata. Hinc
Christi cultores, nè eadem cum Judæis ruinâ
involverentur, divinò oraculò moniti, in tu-
tiora se tempestivè receperunt, futuri specta-
tores & testes scenæ luctuosissimæ, quam Di-
vina Nemesis adornavit, ad Divinitatem Chri-
sti, tum ex horrendis Judæorum suppliciis,

tum ex Divinis oraculis, ad literam completis, comprobendam.

III. Cur per Romanos urbs exscindenda fuerat?

Quia Judæi repudiato vero suo Rege ac Messia, Regem se alium nisi Cæsarem non habere uno omnes ore conclamârunt, atque hac demum ratione Præsidentem Romanum ad Christum, quem is insontem palam pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæsarem, quem Regi ac Messia suo impiè prætulerant. Nè verò Judæi urbis suæ excidium adscriberent Romanorum furori, DEUS justitiæ suæ instrumentò usus est Titò, mitissimi ingenii Principe, qui, post honestissimas, quas non semel obtulit, urbis dedendæ conditiones rejectas, coram toto exercitu contestatus est, se invitum compelli ad urbem ac Templum, contrà ac statuerat, evertendum.

IV. Cur pœna hæc Judæis non illico post Christi mortem suis inflitta?

Quia Nemesis divina lento plerumque passu graditur, & diu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut spatium respiscendi suppetere, ostenta quædam, tanquam futuræ cladis præludia antecelsère.

V. Quenam illa?

1. Cometes horrificus annò totò, fulgurantis instar gladii, urbi impendens. 2. Lux ingens, solari similis, circa templum dimidiæ horæ spatio noctu effulgens. 3. Porta Templi

pli ærea, vix à viginti viris claudenda, nocte concubia ultrò patefacta. 4. Conspetti in àère currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita in Templo vox horribilis Angelorum clamantium: *Migremus hinc!* 6. Vir è plebe, cui JESU nomen, per annos septem urbem circumcursans, & diu noctuque ingeminans: *Væ! vae Hierosolymis!*

VI. Quando, & à quo urbs oppugnata est?

Annò à Christi morte trigesimò septimò, Titus Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipsìs ferìs Paschalibùs in summa hominum celebritate urbem repentè obsedit, atque ut hæc DEI cæde contaminata civitas uinceretur sæpiùs, funditusque everteretur, post intestina bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum strages, ipsiusque Summi Pontificis cædem, post annonam, in plures annos suffecturam, fortuitò incendiò absumptam, ortamque indè famam: & ex hac pestilentiam atrocissimam, quarto obsidionis mense capta primò est urbs inferior, binisque post diebùs Templum, contra Titi edictum: igne, nullâ vel Imperatoris diligentia, vel ope humana sopiendo, conflagravit; ac tandem urbs superior occupata est, omnibus, quæ illuc tanquam in locum tutissimum comportabantur, ferrò flammâque abolitìs.

VII. Quid in tristi hac urbis excisione præcipua consideratione dignum?

Pœna talionis, quâ Nemesis Divina in Judæos Deicidas animadvertit. Nam 1. in

Oliveti monte initium olim datum erat' facrilegæ illi tyrannidi, quæ Christus latronis instar à militum cohorte fuit comprehensus, eodemque in loco urbs coronâ cingi cœpta. 2. Christus ipsiis feriis Paschatis ab innumerable multitudine ad diei festi. celebratam Hierosolymas convolante, circumcissus, probrorum, contumellarum, cruciatuum. & tormentorum acerbissimorum scopus fuit, in demque feriis, quibus vicies centena & septingenta millia in urbem, velut omnis jam periculi securam, confluxerant, hæc arcta undique obsidione pressa & coangustata fuit. 3. Christus venditus est 30. argenteis: unico dein denariò venditi 30. Judæi, è quibus 30. millia hoc pretiò veniére. 4. Christus à Judæis captus est: capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 5. Christus arctæ custodiæ est inclusus: Judæi, nè quis elabi posset, novò murò totam urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar, fuère conclusi. 6. Christus ardentissima siti excruciatu, acetò potabatur & felle: Judæi, rabida fame stimulante, eò adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, simum & foedissima quæque, imò & humanas carnes avidissimè vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio & de pectui fuit: perfida Judæorum gens adeò contempta, ubique & conculcata jacet, ut probrosius propè sit, esse Judæum, quàm furem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit

cruci

cruci affixas: horum amplius quingenti quotidie in crucem sunt acti, ut jam spatium deesset crucibus, & corporibus cruceis. 9 Christus tandem à Judæis est occisus: Judæorum in illa obsidione undecies centena millia interisse dicuntur.

VIII. Quæ Judæorum post Urbis everisionem fuit fortuna?

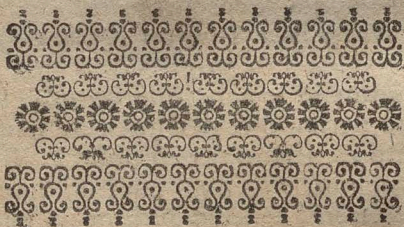
Secuta est servitus secundum Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti Templo, sacrificiis, urbibus, fundis, & prædiis, errabundi, extorres, sine lege; sine Rege toto vagantur orbe, perpetuo notari stigmatibus, repulsi à Magistratibus, aliisque publicis officiis & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta & carcinomata.

IX. Nunquamne Templum instaurare sunt aggressi?

Tentârunt id semel atque iterum, sed maximò suò periculò & detrimentò; nam dum imperante Hadriano, annò post Christum natum centesimò trigésimò quartò, novas turbas concitarent, centum Judæorum millia occisione deleta sunt, reliquis penitus profligatis, perque orbem universum dispersis. Ad hæc cum circa annum Christi trecentessimum sexagesimum tertium, favente Juliano apostata, Templo instaurando manum admove-
rent, flammæ globi è fundamentis erumpentes, instrumenta fabrilia absumpsere, & rubræ cruces in operariorum vestibibus conspicuæ,

cœptis abſistere, crucisque trophæum circum-
ferre vel invitos compulère.

Atque hunc tandem exitum habuit Respu-
blica Hebræorum, post tot viciffitudines po-
puli, antea à DEO electi, tot contra hostes
prodigiis ſervati, ſingulari Numinis tutela pro-
tecti, ac demum à DEO penitus reprobati,
ſecundùm prædictionem Danielis cap: 9. *Et*
civitatem, & Sanctuarium diſſipabit populus cum
Duce venturo, & finis ejus vaſtitas &
poſt finem belli ſtatuta deſolatio.

Tabula Chronologica, seriem Patriarcharum, Judicum, Regum, & Pontificum complectens.

Prima mundi ætas ab Adamo ad diluuium

Patriarchæ ante diluuium.	Ann. Nativ.	Vitæ.	Mortis.	Synchronismus Monarchiarum.
Adam. - -		930	930	
Seth. - -	131	912	1042	
Enos. - -	236	905	1140	
Cainan 1. -	326	910	1235	
Malaleel. -	390	895	1290	
Jared. - -	461	902	1422	
Henoch. -	623			
Mathusalem.	688	969	1656	
Lamech. -	875	777	1651	
Nòé. - -	1037	950	2006	
Sem, - -	1559	600	2158	
Cham, & Japhet, nati erant ante diluuium, sed tempus incertum est.				

Secunda Mundi ætas post diluuium
usque ad Abrahamum.

Patriarchæ post diluuium.	Nativit. Anni	Vitæ.	Synchronismus Monarchiarum.
Arphaxad. -	1659	438	Initium Mo- narchiæ Assy- riorum sub Nemrodo, an- nò ab orbè condito 1879.
Cainan 2. -	1694	360	
Sale. - -	1724	413	
Hebr. - -	1754	464	
Phaleg. - -	1788	239	
Reu. - -	1818	239	
Sarug. - -	1850	230	
Nachor. - -	1880	148	
Thare. - -	1909	205	

Tertia Mundi ætas ab Abrahami nati-
uitate usque ad Moysen.

Patriarchæ reliqui usque ad Iudices.	Anni Nativit.	Vitæ.	Progressus Monarchiæ Assyr.
Abraham - -	2039	175	
Isaac - -	2139	180	
Jacob - -	2199	147	
Joseph - -	2289	110	
Levi - -	2285	137	
Caath - -	2318	133	
Amram - -	2381	137	
Aaron - -	2461	122	

Quar-

Quatta Mundi atas. Judices Hebrai.

Judices Hebraei	Nativ. Anni	Regim.	usque ad ann.	Synchronismus Monarchiarum,
Moyles -	2464	40	2584	Progressus Monarchiæ Assyr.
Josue - -	2491	17	2600	
Othoniel		40	2640	
Aod - -		80	2720	
Debbora		40	2760	
Gedeon		40	2800	
Abimelech		3	2803	
Thola -		23	2826	
Jair - -		21	2848	
Jephthe -		6	2854	
Abesan -		7	2861	
Ajalon -		10	2871	
Abdon -		8	2879	
Samson -		20	2899	
Heli - -		40	2939	
Samuel -		22	2962	

Nè in texendo Regum Catalogo subsequenti, contra Orthographia regulas peccatum patet, monendus es, quòd quantitas Characterum designet qualitates ipsorum Regum; aded, ut ille qui in principio, medio, vel fine nominis sui, Characterete minori notatus est; in principio, medio, vel fine Regni sui reprehensibilis fuisse intelligatur, exceptâ tamen uterâ initiali.

Quinta Mundi ætas. Reges Hebræi.

Reges.	An. Reg.	usque ad an.	Reges.	An. Reg.	usque ad an.	Synch-ronif. Monar-chie.
SAUL -	17	2979				Monar-chie.
DAVID	40	3019				
SALOMON	40	3059				
<i>Reges Juda.</i>			<i>Reges Israël.</i>			Pro-gres-sus
ROBOAM	17	3076	JEROBOAM	21	3081	MO-nar-chie
ABIAS -	3	3079	NADAB -	1	3082	Assy-rior.
ASA - -	41	3120	BAASA - -	23	3105	
IOSAPHAT	25	3145	ELA - -	1	3106	
JORAM -	4	3150	ZAMRI -		3106	
OCHOZIAS	1	3151	AMRI - -	11	3117	
ATHALIA	6	3157	ACHAB -	22	3138	
JOAS -	39	3196	OCHOZIAS	1	3139	
AMASIAS	29	3225	JORAM -	12	3151	
OZIAS	52	3277	JEHU - -	28	3179	
JOATHAM	16	3293	JOACHAZ -	16	3195	
ACHAZ -	15	3308	JOAS - -	16	3211	
EZECIAS	29	3338	JEROBO. 2.	41	3251	Finis
MANASSES	54	3392	Interregn.	11	3262	MO-nar-chie.
AMON -	2	3394	ZACHARIAS	6M.	3262	Assyr.
JOSIAS	31	3425	SELLUM -	1M.	3262	sub Re-ge Bal-thasares
JOACHAZ	3M.	3425	MANAHEM	10	3274	
JOAKIM	11	3436	PHACEIAS	2	3277	
TECHONIAS	3M.	3437	PHACEE -	20	3297	
SEDECIAS	10	3446	OSEAS -	18	3314	3516.

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces & Pontifices.	Anni Regim.	usque ad Ann.	Synchronismus Monarchiarum.
<i>Captivitas</i>			
<i>Babylonica.</i>			
Zorobabel	70	3516	Initium Monarchiæ Persicæ sub
Joacim - -	51	3567	Cyro, 3516.
Eliasib - -	22	3589	
Esdras - -	6	3595	
Nehemias	5	3600	
Joadas - -	29	3629	
Jonathas -	20	3649	
Jaddus - -	40	3689	
Onias 1. -	41	3730	Initium Monarchiæ Græcorum
Simon 1. -	23	3753	sub Alexandro
Eleazar - -	12	3765	Magno, 3724.
Manasses -	32	3797	
Onias 2. -	10	3807	
Simon 2. -	14	3821	
Onias 3. -	25	3846	
<i>Interregnum</i>	36	3882	
<i>Macchabæi.</i>	5	3887	
Mathathias			
Judas - -	1	3888	
Jonathas -	6	3894	
Simon - -	18	3912	
Joan. Hyrc.	7	3919	
Aristobulus	31	3950	
	1	3951	

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces: & Pontifices.	Anni Regim.	usque ad Ann.	Synchronismus Monarchiarum
Alexand. Jan.	24	3975	
Hyrchanus 1.	13	3988	
Aristobul. 2.	3	3991	Initium Monar-
Hyrchan. 2.	23	4014	chiæ Romano-
Antigon. -	3	4017	rum sub Augu-
<i>Herodiani.</i>			sto 4024. quo
Herodes Rex	37	4055	imperante na-
Archelaus -	6		tus est Christus
Agrippa 1.	41		4053.
Agrippa 2.	21		

Excidium urbis Hiero olymæ.
Annò post Christum natum septuagesimò.

COROLLARIA.

Synopses Librorum ex præmissi. Capitibus cruce.

Genes. Exordium omnis creaturæ. Diluuium. Arca Noë. Confusio linguarum. Populi DEI electio, & Descensus in Ægyptum.

Exod. 10. Plagæ Pharaonis. Exitus Israëlitarum de Ægypto. Decalogus. Judicia & instructio populi. Arca fœderis. Tabernaculum. Arca & vestes Aaron.

Levit. Sacrificia & hostiæ. Urna. Vestes Aaron. Ordo & Ministerium Levitarum.

Num. Numeratio populi seu Tribuum Israël, de Propheta Baalam. Mansiones in eremo

Deutr. Replicat 4. priores libros, estque compendium Philosophiæ cœlestis, & explanatio Decalogi.

Josue. Transitus Jordanis. Eversio regnorum. hostilium. Introductio populi in terram promissam, terræque divisio.

Judic. Populi Israël Principes, Judices, defensio, victoriæ, triumphus.

Ruth. Matrimonium inter Booz & Ruth, ex quibus Christus descendit.

Regum 1. Gubernatio per Judices. Regis Saul electio, regimen, gesta, mors.

2. Regimen Davidis.

3. Mors Davidis, regimen & gesta Salomonis, aliorumque Regum Israël & Juda.

4. Casus regni Juda & Israël, ob Regum peccata. Captivitas populi. Subversio urbis & Templi.

Paralip. 1. Genealogia R. David, ejusdemque electionis regiminis, gestorum recapitulatio.

2. Recapitulatur regimen populi per Salomonem aliosque Reges Jud: & Israël.

Esdra 1. Reductio Israël. ex Babylone. Instructio populi per Esdram L. Doctorem.

Esdra 2. Nôemias Dux agit de reedificando muro Jerus. Corriguntur mala suborta eo absente.

Tobia. Hujus probatio & virtutes. Ministerium Archang. Raph. Instructio prolis. Honestas Marrimonii.

Judith. Obsidio Jerusalem & populi Israël. Probitas Judith Interfectio Holofer. & liberatio populi.

Esther. Aman crudelitas & suspendium per prudentiam & humilitatem Esther. Exaltatio Mardochei. Liberatio Judæorum

Job. Hujus patientia, perfectio, disputatio cum amicis de divina provid: & resurrectione corporis.

Psalmi. Christi Deitas, Humanitas, Passio, Resurrectio, Ascensio, Judicium, Pœna peccatorum. Beneficia & laudes DEI.

Proverb. Instructio incipientium servire Deo, de moribus & virtutibus.

Eccles. Mundi variatio Vitiorum contemptus. Profectus in via DEI.

Cantic. Viri justii perfectio Contemplatio animæ sanctæ. Conjunctio Christi & Ecclesiæ.

Sapient. Regimen Prælatorum. Conservatio justii-

justitiæ. Idolorum contemptus. Adventus & Passio Christi, qui vera Sapientia.

Eccle. Obedientia subditorum. Instructio bonorum morum. Nobilitas Sapientiæ. Laus Sanctorum.

Isaias. Reprehensio Judæorum. Adventus Christi in Carnem. Passio, Vocatio gentium. De regno Judæ & Israël.

Jerem. Captivitas Judæorum. Destructio Jerusalem, indeque lamenta.

Beruch. Verba lecta captivis, prænunciatur reditus populi, & futura temporibus ultimis.

Ezech. Hujus visiones. Scelera Judæorum. Ruina & reparatio Jerusalem.

Daniel. Monarchia Mundi. Mutationes temporum. Potestas & æternitas Christi. Historia Susannæ. Destructio Bel, & Draconis.

Oseas. Idololatria Israëlitarum. Inundatio peccatorum. Monitum conversionis.

Jôel. Consummatio terræ Judæorum per erucam, bruchum, locustam, rubiginem. Inductio ad pœnitentiam. Judicium futurum.

Amos. Scelera Judæor. & gentium. Ventura DEI vindicta. Inductio ad Pœnitentiam. Prædictio finalis reparationis.

Abdias. Cominatio & destructio Edon & Esau.

Jonas. Naufragium Jonæ. Ninive (& in ea mundus) ad Pœnitentiam revocatur.

Michæus. Prædicitur interitus Samariæ. Principum Israël, & Pseudo-Prophetarum pessimorū.

Nabum. Ira DEI gravis contra Ninivitas, qui resipuerunt, sed post gravius deliquerunt.

Habac. Hujus disputatio cum DEO, Justorum in hoc mundo conculcatio, & prosperitas impiorum.

Sophon. Judicium DEI contra Judæos & gentes extraneas. Consolatio populi Israël.

Aggeus. Prædicit reditum Judæorum. Re-ædificatio Templi, & urbis.

Zachar. Liberatio Judæorum. Vindicta contra hostes eorum. Humilitas adventus Christi, & passio.

Malach. Abjectio populi Judæorum & Sacrificiorum ejus. Christi Adventus.

Machab. 1. Bella in Hebræos & Persas: Liberatio populi sub Mathathia, Jonatha, Simone.

2. Recapitulatio quædam prioris. Tribulatio pop. Constantia 7. fratrum, & Matris eorum. Liberatio pop. per Judam Machab.

Matth. Humanitas Christi præcipue.

Marc. Fortitudo ejus & Resurrectio.

Luc. Passio & Mors.

Joan. Divinitas.

Act. 1. Apost. Christi Ascensio. Missio Spiritus Sancti. Gesta Apostolorum, præcipue Pauli. Infantia Ecclesie.

Ad Rom. Revocantur Romani ab erroribus gentium, & cæremoniis legis ad Fidem Catholicam.

Ad Corinth. 1. Corinthiorum schismata componit, & dubia resolvit.

2. Revocat à Pseudo-Prophetis seductose reductos solatur & laudat.

Gal. A Pseudo-Apostolis seductos ut ad
& circumcis. reverterentur, revocat.

Ephes. Ephesios verbô Veritatis ab Apo-
ccepto constantes laudat.

Philipp. Idem argumentum.

Coloss. Hos à pseudo-Prophetis præven-
orrigit, abhortans ad fidei veritatem.

Thessal. 1. Laudat eos inter persecutio-
ne civium constantes.

2. Instruit de novissimis temporibus &
Antichristo.

Ad Timoth. 1. Instruit de ordinatione Epi-
scopatûs, & officio Eccl: disciplinæ.

2. Incitat ad Martyrium, informans de
Catholica veritate, & novissimis temporibus.

Ad Titum. Instruit de constitutione Pres-
byter. conversatione spirituali: hæreticis vi-
landis.

Ad Philem. Commendat eum à Fide, & cha-
ritate in Sanctos: rogatq; ut Onesimo servo
indulgeat.

Ad Hebr. Ostendit evacuationem L. Mosai-
cæ, & perfectionem Evangelicæ: & quod
Christus sit verus DEUS & homo, DEI & ho-
minum Mediator.

Jacobi. Suadet patientiam: DEUM non esse
acceptorem personarum. Concupiscentiæ ma-
a; bellorum reprehensio, inducens virtutibus.

Petri. 1. Grates agit DEO ob Salvatorem
Filium.

2. Inducit ad constantiam Fidei, descri-
bens secundum Christi adventum.

Joan. 1. Testificatur de verbo Veritatis
Vitæ

2. Electum & filium ejus commendat

2. Cajum extollit, monens, ut in pietate
permaneat.

Juda. Omnes monet salutis propriæ inducit
altercationem Michæelis cum Iatana de
testatur hæreticos.

Apocal. Revelaciones factæ Joanni per An-
gelum in Insula Pathmos. Ecclesiæ tunc, &
in futurum tribulationes. Antichristus. Sup-
plicia damnatorum. Præmia electorum.

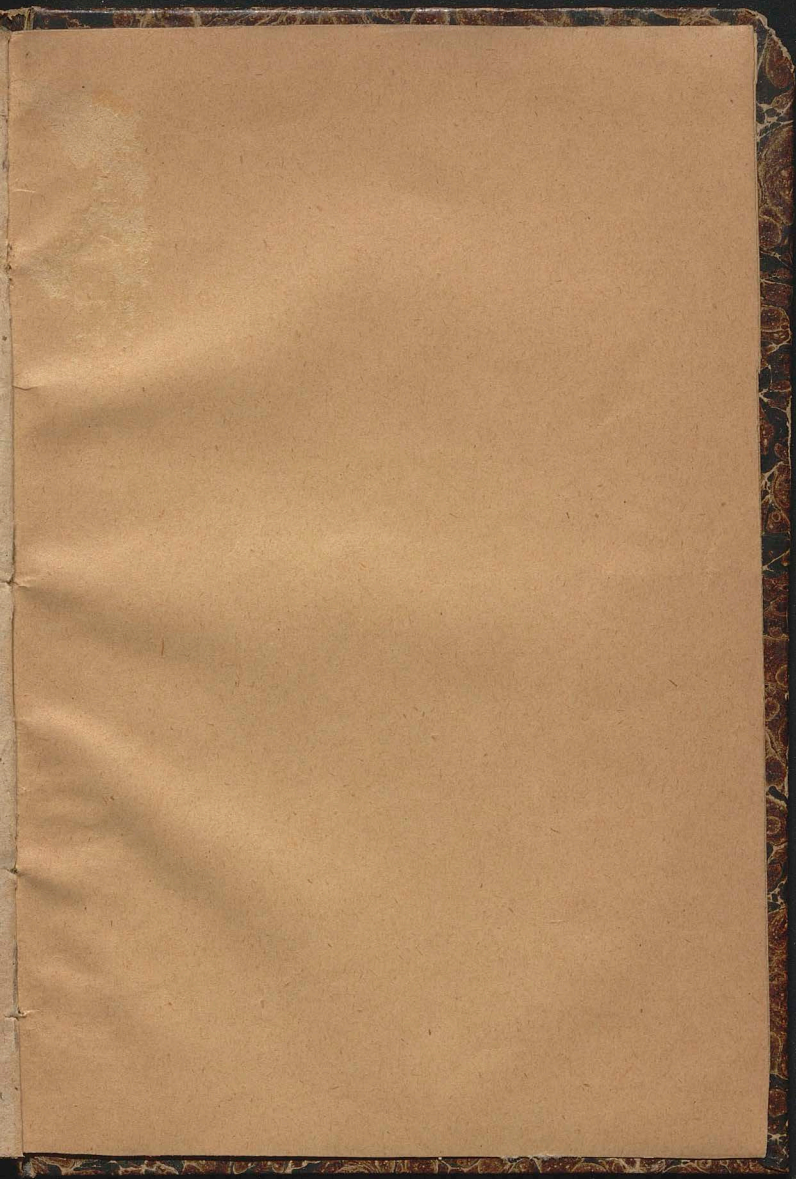
Quadruplex Scripturæ sensus.

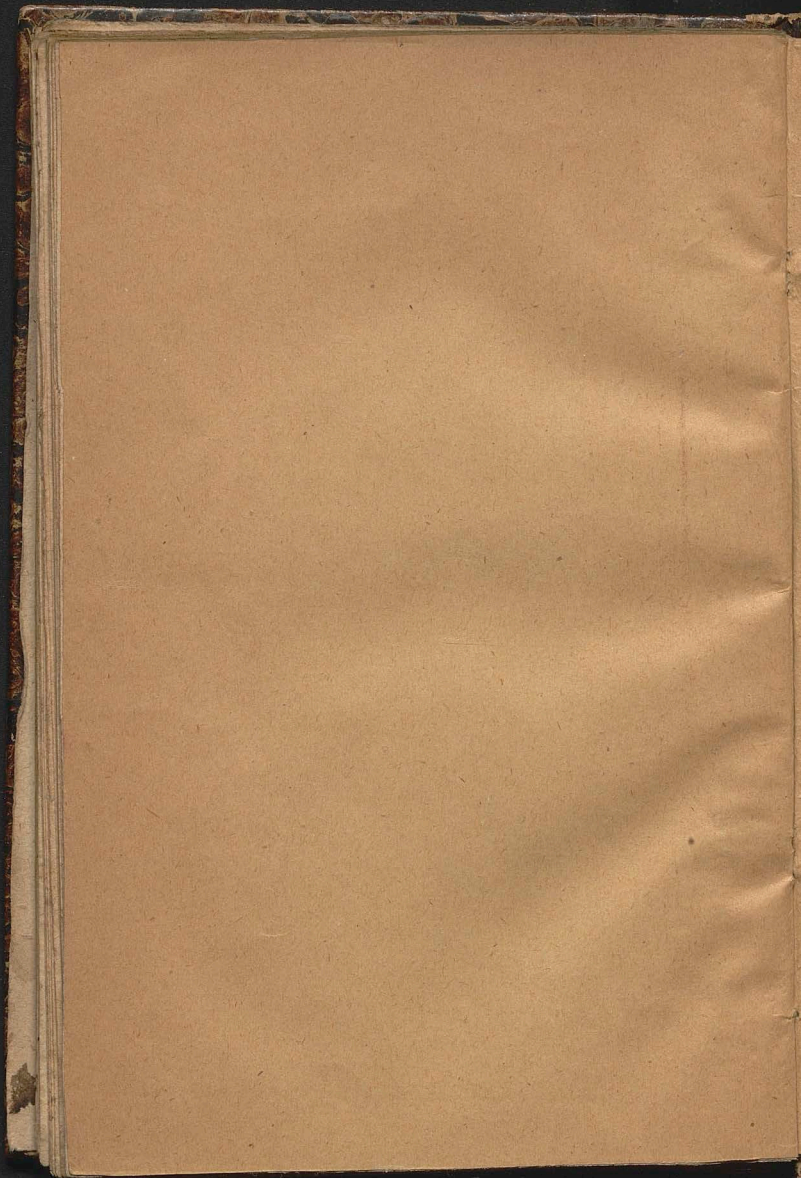
Litera, gesta docet: quid credas, allegoria:

Moralis, quid agas: quò tendas, anagogia.

In literali excellens habetur S. Hierony-
mus: in allegorico Ambrosius: in morali
Gregorius: in anagogico Augustinus, 400q
Ecclesiæ Doctores.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022054

